

ओं नमः परमात्मने, श्री महागणपतये नमः

श्री गुरुभ्यो नमः

हरिः ओं

उदकशान्ति मन्त्रपाठः
(only with anuShangam)

Version Notes:

1. This is now the current Version 4.1 dated December 31, 2020.
2. This replaces the earlier version 4.0 dated November 30, 2019
3. In this Version, the Source references of various Mantras have been indicated

TS	-	Taittiriya Samhita
TB	-	Taittiriya Brahamanam
TA	-	Taittiriya Aranyakam
EAK	-	Ekaagni Kaandam
RV	-	Rig Veda Samhita

4. Corrections found and reported till 31st December 2020 have been incorporated.
5. Convention improvements in Nasal, representation of Svarabhakti and sound extensions have been incorporated.
6. Some Paragraph numbering will be different and the Paragrap numbers given for short forms of Mantra will be missing. Some numbers have been changed to match with Mantra Source Reference.
7. This version is specially compiled **with only anushangam** at the request of Veda learning groups.

Contents

1	उदकशान्ति	5
1.1	वेदारंभे सर्वसाधारण्येन जप्याः मन्त्राः.....	5
1.2	वेदाधया.....	5
1.3	रक्षोघ्नं.....	6
1.4	इन्द्र सूक्तं	8
1.5	ये देवाः (अनुषङ्गं)	12
1.6	आयुष्कामेष्टि मन्त्राः (अनुषङ्गं)	13
1.7	अंहोमुच मन्त्राः (अनुषङ्गं)	14
1.8	शास्तृ सूक्तं (आप्यं).....	15
1.9	राष्ट्रभृतं (अनुषङ्गं).....	16
1.10	सर्प सूक्तं.....	18
1.11	पंचचोडाः (अनुषङ्गं)	19
1.12	अप्रतिरथः.....	20
1.13	चमकं तृतीय अनुवाकः.....	22
1.14	विहव्यम्	23
1.15	मृगारः.....	24
1.16	सर्पाहुती मन्त्राः (अनुषङ्गं)	28
1.17	गन्धर्वाहुतीः (अनुषङ्गं).....	29
1.18	अज्यानि मन्त्राः.....	31

1.19 अथर्वशीर्ष.....	32
1.20 प्रत्यंगिरस:	33
1.21 अन्न सूक्तं	38
1.22 वाख् सूक्तं	39
1.23 श्रद्धा सूक्तं.....	40
1.24 ब्रह्म सूक्तं.....	41
1.25 गो सूक्तं.....	42
1.26 सूर्या चन्द्रमसा सूक्तं.....	44
1.27 नासदासीय सूक्तं	46
1.28 भाग्य सूक्तं	48
1.29 नक्षत्र सूक्तं(वाक्यं).....	49
1.30 नक्षत्र उपहोम मन्त्रा:.....	64
1.31 वरुण सूक्तं.....	72
1.32 पवमान सूक्तं.....	73
1.33 नक्षत्र सूक्तं (नक्षत्र जप मन्त्रा:).....	77

=====

ओं नमः परमात्मने, श्री महागणपतये नमः

श्री गुरुभ्यो नमः, हरिः ओं

1 उदकशान्ति

1.1 वेदारंभे सर्वसाधारण्येन जप्याः मन्त्राः

ओं भूः तत्स॑वि॒तुर् व॑रे॒ण्यं । ओं भुवः॑ भ॒र्गो दे॒वस्य॑ धीम॒हि ।
ओ३ सुवः॑ धि॒यो यो॑नः प्रचो॒दया॑त् ।

ओं भूः तत्स॑वि॒तुर् व॑रे॒ण्यं । भ॒र्गो दे॒वस्य॑ धीम॒हि ।
ओं भुवः॑ धि॒यो यो॑नः प्रचो॒दया॑त् ।

ओ३ सुवः॑ तत्स॑वि॒तुर् व॑रे॒ण्यं भ॒र्गो दे॒वस्य॑ धीम॒हि ।
धि॒यो यो॑नः प्रचो॒दया॑त् ।
ओं शान्तिः॑ शान्तिः॑ शान्तिः॑ ।

1.2 वेदाधया

अ॒ग्निमी॑ळे पु॒रोहि॑तं य॒ज्ञस्य॑ दे॒वमृ॒त्विजं॑ । हो॒तारं॑ रत्न॒ धा॒तमं॑ ।
इ॒षे त्वो॒र्जेत्वा॑ वा॒यव॑स्स्थो पा॒यव॑स्थ दे॒वो व॑स्सवि॒ता प्रा॑र्पयतु
श्रेष्ठ॑तमा॒य क॑र्मणे ।

अ॒ग्न॒ आ॒या॒हि॒ वी॒तये॑ गृ॒णानो॑ ह॒व्यदा॑तये । नि॒हो॒ता स॒त्सि ब॒र्हिषि॑ ।

श॒न्नो दे॒वीर॒भिष्ट॑य॒ आपो॑ भवन्तु पी॒तये॑ ॥

शं यो॒रभि॑स्रवन्तु नः ॥ 1 (1)

1.3 रक्षोघ्नं

TS 1.2.14.1 to TS 1.2.14.7 for Para 1 to 8

कृ॒णु॒ष्व पा॒जः प्र॒सिति॑न्न पृ॒थ्वीं या॒हि रा॒जेवा॑मवा॒ ७ इ॒भेन॑ ।

वृ॒ष्वीम॑नु प्र॒सितिं॑ दू॒णानो॑ऽस्ताऽसि वि॒द्ध्य र॒क्षस॑ स्तपि॒ष्ठैः ।

तव॑ भ्र॒मास॑ आ॒शुया॑ पत॑न्त्यनु स्पृ॒श धृ॒षता॑ शो॒शुचा॑नः ।

तपू॑ ७ष्य॒ग्ने जु॒ह्वा प॑त॑ंगानस॒न्दितो॑ वि॒सृज॑ वि॒ष्वगु॑ल्काः ।

प्र॒ति स्प॒शो वि॑ सृ॒ज तू॒र्णित॑मो भ॒वा पा॒युर्वि॒शो अ॒स्या अ॒दब्धः॑ ॥ 2

यो नो॑ दू॒रे अ॒घश॑ ७सो यो अ॒न्त्यग्ने॑ मा॒किष्टे॑ व्य॒थिरा॑ द॒धर्षी॑त् ।

उ॒दग्ने॑ तिष्ठ प्र॒त्यात॑नुष्व॒न्यमि॑त्रा ७ ओष॑तात्ति॒ग्महे॑ते ।

यो नो॑ अ॒राति॑ ७ स॒मिधान॑ च॒क्रे नी॒चा तं ध॑क्ष्यत॒सन्न शु॒ष्कं ॥

ऊ॒र्द्ध्वो भ॑व प्र॒ति वि॒द्ध्याद्ध्य॑स्मदावि॒ष्कृणु॑ष्व दै॒व्या॑न्यग्ने ।

अ॒व स्थि॑रा त॒नुहि॑ या॒तुजू॑नां जा॒मिम॑जा॒मिं प्र मृ॑णीहि श॒त्रून् ॥ 3

स ते॑ जा॒नाति॑ सु॒मतिं॑ य॒विष्ठ॑ य ई॒वते॑ ब्र॒ह्मणे॑ गा॒तुमै॑रत् ।

वि॒श्वा॑न्यस्मै सु॒दिना॑नि रा॒यो द्यु॑म्ना॒न्यर्यो॑ वि दुरो॑ अ॒भिद्यौ॑त् ।

सेद॑ग्ने अस्तु सु॒भग॑ स्सु॒दानु॑र् यस्त्वा नित्ये॑न ह॒विषा॑ य उक्थैः ।
 पिप्री॑षति स्व आयु॑षि दु॒रोणे॑ विश्वे॑दस्मै सु॒दिना॑ साऽसदि॑ष्टिः ।
 अर्चा॑मि ते सु॒मतिं॑ घोष्य॒र्वाख् सन्ते॑ वा॒वाता॑ जरता-मि॒यंगीः ॥ 4

स्वश्वा॑स्त्वा सु॒रथा॑ म॒र्जये-मा॒स्मे क्ष॒त्राणि॑ धा॒रये॒रनु॒ द्यून् ।
 इ॒ह त्वा॑ भू॒र्या च॑रे दु॒प॒त्मन् दोषा॑वस्तर् दी॒दिवा॑ऽस-म॒नु॒द्यून् ।
 क्रीड॑न्तस्त्वा सु॒मन॑स स्सपे॒माभि॑ द्यु॒म्ना त॑स्थिवा॑ऽसो ज॒नानां॑ ।
 यस्त्वा स्वश्च॑ स्सु॒हिर॑ण्यो अ॒ग्न उप॑याति वसु॒मता॑ रथे॒न ।
 तस्य॑ त्रा॒ता भव॑सि तस्य॒ सखा॑ यस्त आ॒तिथ्य-मा॑नु॒षग् जु॒जोष॑त् ॥ 5

म॒हो रु॑जामि ब॒न्धुता॑ वचो॒भिस्त॑न्मा पि॒तुर्गो॑त॒माद॑न्वियाय ।
 त्वन्नो॑ अ॒स्य वच॑स-श्चि॒किद्धि॑ हो॒तर्य॑विष्ठ सु॒क्रतो॑ द॒मूनाः॑ ।
 अ॒स्वप्न॑ज स्त॒रणय॑ स्सु॒शेवा॑ अ॒तन्द्रा॑सोऽवृ॒का अ॑श्रमि॒ष्ठाः ।
 ते पा॒यवः॑ स॒द्ध्यि॒ज्ज्यो नि॑षद्याग्ने तव नः पा॒न्त्वमू॑र ।
 ये पा॒यवो॑ मा॒मते॑यं ते अ॒ग्ने प॑श्यन्तो अ॒न्धं दु॑रि॒ताद॑रक्षन् ।
 र॒रक्ष॑ तान्थ् सु॒क्रतो॑ वि॒श्ववे॑दा दि॒प्सन्त॑ इद्-रि॒पवो॑ ना ह दे॒भुः ॥ 6

त्वया वयं सधन्यस्त्वोता स्तव प्रणीत्यश्याम वाजान् ।
 उभाशं सा सूदय सत्यता तेऽनुष्ठुया कृणुह्यहयाण ।
 अया ते अग्ने समिधा विधेम प्रतिस्तोमं शस्यमानं गृभाय ।
 दहाशसो रक्षसः पाह्यस्मान् द्रुहो निदो मित्रमहो अवद्यात् ।
 रक्षोहणं वाजिन-माजिघर्मि मित्रं प्रथिष्ठ-मुपयामि शर्म ।
 शिशानो अग्निः क्रतुभि स्समिद्ध-स्सनो दिवा स रिषः
 पातु नक्तं ॥ 7

वि ज्योतिषा बृहता भात्यग्निराविर् विश्वानि कृणुते महित्वा ।
 प्रादेवीर्माया स्सहते दुरेवा शिशिीते शृंगे रक्षसे विनिक्षे ।
 उत स्वानासो दिवि षन्त्वग्ने स्तिग्मायुधा रक्षसे हन्तवा उ ॥ 8 (2)

1.4 इन्द्र सूक्तं

TS 1.6.12.1 to TS 1.6.12.6, for para 9 to 14

इन्द्रं वो विश्वतस्परि हवामहे जनैभ्यः । अस्माकमस्तु केवलः ।
 इन्द्रं नरो नेमधिता हवन्ते यत्पार्या युनजते धियस्ताः ।
 शूरो नृषाता शवसश्चका न आ गोमति व्रजे भजा त्वन्नः ।
 इन्द्रियाणि शतक्रतो या ते जनेषु पञ्चसु । इन्द्र तानि त आ वृणे ।
 अनुते दायि मह इन्द्रियाय सन्ना ते विश्वमनु वृत्रहत्ये ॥ 9

अनु॑ क्ष॒त्रम॒नु स॒हो यज॑त्रेन्द्र॒ देवे॑भिरनु ते नृ॒षह्ये॑ ।
 आ यस्मि॑न्त् सप्त॒वास॒वा स्तिष्ठ॑न्ति स्वारु॒हो यथा॑ ।
 ऋषि॑र् ह दी॒र्घश्रु॑त्तम इन्द्र॒स्य घ॒र्मो अति॑थिः ।
 आमा॑सु प॒क्वमै॑रय आ सूर्य॑ꣳ रो॒हयो दि॑वि ।
 घ॒र्मन्न॑ साम॒न्तप॑ता सुवृ॒क्तिभि॑र् जुष्टं॒ गिर्व॑णसे गिरः ।
 इन्द्र॑मिद् गा॒थिनो॑ बृ॒हदिन्द्र॑-म॒र्केभि॑-र॒र्किणः॑ ।
 इन्द्रं॑ वा॒णीर॑नूषत ॥ 10

गाय॑न्ति त्वा गा॒यत्रि॑णो ऽर्च॑त्यर्क-म॒र्किणः॑ ।
 ब्र॒ह्माण॑स्त्वा शत॒क्रत॑वुद् वꣳ श॒मिव॑ येमिरे ।
 अꣳहो॑मुचे प्र भ॒रेमा म॑नीषा मोषि॒ष्ठदा॑व्.ने सु॒मतिं॑ गृ॒णानाः॑ ।
 इ॒दमिन्द्र॑ प्रति ह॒व्यं गृ॑भाय स॒त्या स्स॑न्तु यज॒मान॑स्य का॒माः ॥
 वि॒वेष॑यन्मा धिष॒णा ज॑जान स्तवै॒ पुरा॑ पा॒र्यादिन्द्र॑-म॒हः ।
 अꣳह॑सो यत्र पी॒पर॑द्-यथा नो ना॒वेव॑ या॒न्तमु॑भये हवन्ते ॥ 11

प्र स॒म्राजं॑ प्रथ॒म-म॑ध्व॒राणा॑-मꣳहो॑मुचं वृष॒भं य॑ज्ञि॒यानां॑ ।
 अ॒पान्न॑पातम॒श्विना॑ हय॒न्त-म॑स्मिन्न॒र इन्द्रि॑यं ध॒त्तमो॑जः ।

वि न इन्द्र॑ मृ॒धो ज॒हि नी॒चा यच्छ॑ पृ॒तन्य॑तः ।
 अध॑स्पदं॑ तमीं॑ कृ॒धि यो अ॒स्माँ अभि॑दासति ।
 इन्द्र॑क्षत्रमभि॑ वाममोजो ऽजाय॑था वृष॑भ चर्ष॑णीनां ।
 अपा॑नुदो जन॑-ममित्र॑यन्त-मु॒रुं दे॒वेभ्यो॑ अकृ॑णोरु॒ लोकं॑ ।
 मृ॒गो न भी॑मः कु॒चरो गि॑रि॒ष्ठाः प॒राव॑त आज॑गामा॒ पर॑स्याः ॥ 12

सृ॒कँ स॒ञ्शाय॑ प॒विमिन्द्र॑ ति॒ग्मं वि॑शत्रून् ताडि॑ वि मृ॒धो नु॑दस्व ।
 वि॑शत्रून् वि मृ॒धो नु॑द वि वृ॒त्रस्य॑ ह॒नू रु॑ज ।
 वि॒मन्यु॑मिन्द्र॑ भा॒मितो ऽमि॑त्रस्याभि॒ दास॑तः ।
 त्रा॒ता॒रमिन्द्र॑ म॒वि॒तार॑ मिन्द्रँ॒ हवे॑हवे सु॒हवँ॒ शूर॑मिन्द्रं॑ ।
 हु॒वे नु॑ श॒क्रं पु॒रुहू॑तमिन्द्रँ॒ स्व॒स्ति नो॑ म॒घवा॑ धा॒त्विन्द्रः॑ ॥ 13

मा ते॑ अ॒स्याँ स॒हसा॑वन् परि॒ष्टाव॑घाय॒ भूम॑ हरि॒वः प॒रादै॑ ।
 त्राय॑स्व नो ऽवृ॒केभि॑र् वरू॒थै स्त॒व प्रि॑यास॒ स्सूरि॑षु स्याम ।
 अ॒न॒वस्ते॑ रथ॒मश्वा॑य तक्षन् त्व॒ष्टा व॒ज्रं पु॒रुहू॑त द्यु॒मन्तं॑ ।
 ब्र॒ह्माण॑ इन्द्रं॑ म॒हय॑न्तो अ॒र्कै-र॒वर्द्ध॑यन्न॒हये॑ ह॒न्त॒वा उ॑ ।
 वृ॒ष्णे य॑त्ते वृ॒षणो॑ अ॒र्कम॑र्चानिन्द्र॒ ग्रावा॑णो अ॒दिति॑ स्स॒जोषाः॑ ।
 अ॒न॒श्वा॒सो ये प॒वयो॑ऽर॒था इ॒न्द्रेषि॑ता अ॒भ्यव॑र्तन्त॒ दस्यू॑न् ॥ 14 (3)

T.A.6.1.9 for para 15a, TS1.4.41.1 & TS1.4.42.1 for para 15b

य॒त इन्द्र॑ भ॒याम॑हे ततो॑ नो॒ अभ॑यं कृ॒धि ।

म॒घव॑न् च्छ॒ग्धि॑ तव॒ तन्न॑ ऊ॒तये॑ वि॒ द्विषो॑ वि॒ मृ॒धो ज॑हि ।

स्व॒स्ति॒दा वि॒शस्प॑तिर्वृ॒त्रहा॑ वि॒मृ॒धो व॑शी ।

वृ॒षेन्द्रः॑ पु॒रए॑तु न॒ स्व॒स्ति॒दा अभ॑यं क॒रः । 15a

महा॑ꣳ इन्द्रो॑ वज्र॑बाहु॒ षोड॑शी शर्म॑ यच्छतु ।

स्व॒स्ति नो॑ म॒घवा॑ करोतु॒ हन्तु॑ पा॒प्मानं॑ योऽस्मा॑न् द्वेष्टि॑ ।

स॒जोषा॑ इन्द्र॑ सग॑णो म॒रुद्भि॑ स्सोमं॑ पिब॒ वृत्र॑हन्च्छूर॒ विद्वान्॑ ।

ज॒हि शत्रू॑ꣳरप॒मृ॒धो नु॒दस्वा॑था ऽभ॑यं कृणुहि॒ विश्व॑तो॒ नः ॥ 15b (4)

1.5 ये देवाः (अनुषङ्गः)

TS 1.8.7.1 for para 16

ये दे॒वाः पु॒र॒स्सदो॑ऽग्नि॒ नै॒त्रा र॒क्षो॒ह॒ण॒स्तेनः॑ पा॒न्तु ते नो॑ऽव॒न्तु
 ते॒भ्यो नम॑स्ते॒भ्य स्स्वाहा॑ ॥

ये दे॒वा दक्षि॑ण॒सदो॑ यम॒ नै॒त्रा र॒क्षो॒ह॒ण॒स्तेनः॑ पा॒न्तु ते नो॑ऽव॒न्तु
 ते॒भ्यो नम॑स्ते॒भ्य स्स्वाहा॑ ॥

ये दे॒वाः प॒श्चा॒त्सद॑ स्सवि॒तृ नै॒त्रा र॒क्षो॒ह॒ण॒स्तेनः॑ पा॒न्तु ते
 नो॑ऽव॒न्तु ते॒भ्यो नम॑स्ते॒भ्य स्स्वाहा॑ ॥

ये दे॒वा उत्त॑र॒सदो॑ वरु॒णने॒त्रा र॒क्षो॒ह॒ण॒स्तेनः॑ पा॒न्तु ते नो॑ऽव॒न्तु
 ते॒भ्यो नम॑स्ते॒भ्य स्स्वाहा॑ ॥

ये दे॒वा उप॑रि॒षदो॑ बृ॒हस्प॑ति॒ नै॒त्रा र॒क्षो॒ह॒ण॒स्तेनः॑ पा॒न्तु ते
 नो॑ऽव॒न्तु ते॒भ्यो नम॑स्ते॒भ्य स्स्वाहा॑ ॥

अ॒ग्नये॑ र॒क्षो॒घ्ने स्वाहा॑ ॥

य॒माय॑ र॒क्षो॒घ्ने स्वाहा॑ ॥ स॒वि॒त्रे र॒क्षो॒घ्ने स्वाहा॑ ॥

वरु॑णाय र॒क्षो॒घ्ने स्वाहा॑ ॥

बृ॒हस्प॑तये॒ दुव॑स्वते र॒क्षो॒घ्ने स्वाहा॑ ॥ 16A (5A)

1.6 आयुष्कामेष्टि मन्त्राः (अनुषङ्गः)

TS 2.3.10.3 for para no.17

अ॒ग्निरा॒युष्मा॒न्त्स व॒नस्प॑ति॒भि-रा॒युष्मा॒न् ते॒न॒त्वा

ऽऽयु॒षाऽऽयु॒ष्मन्तं॑ करोमि ।

सोम॑ आ॒युष्मा॒न्त्स ओष॑धी॒भिरा॒युष्मा॒न् ते॒न॒त्वा

ऽऽयु॒षाऽऽयु॒ष्मन्तं॑ करोमि ।

य॒ज्ञ आ॒युष्मा॒न्त्स दक्षि॑णा॒भिरा॒युष्मा॒न् ते॒न॒त्वा

ऽऽयु॒षाऽऽयु॒ष्मन्तं॑ करोमि ।

ब्र॒ह्मा॒युष्म॑त्तद् ब्रा॒ह्म॒णै-रा॒युष्म॑त् ते॒न॒त्वा ऽऽयु॒षाऽऽयु॒ष्मन्तं॑

करोमि ।

दे॒वा आ॒युष्म॑न्तस्ते॑ ऽमृ॒तेना॒युष्म॑न्तस्ते॒न॒त्वा

ऽऽयु॒षाऽऽयु॒ष्मन्तं॑ करोमि ॥ 17A(6A)

1.7 अंहोमुच मन्त्राः (अनुषङ्गः)

TS 2.3.13.1, for para No. 18

या॒ वा॒मिन्द्रा॑वरुणा॒ यत॑व्या॒ तनू॑स्तये॒म-म॑ह॒सो मुञ्च॑तं ।
 या॒ वा॒मिन्द्रा॑वरुणा॒ सह॑स्या॒ तनू॑स्तये॒म-म॑ह॒सो मुञ्च॑तं ।
 या॒ वा॒मिन्द्रा॑वरुणा॒ रक्ष॑स्या॒ तनू॑स्तये॒म-म॑ह॒सो मुञ्च॑तं ।
 या॒ वा॒मिन्द्रा॑वरुणा॒ तेज॑स्या॒ तनू॑स्तये॒म-म॑ह॒सो मुञ्च॑तं ।
 यो॒ वा॒मिन्द्रा॑वरुणा॒वग्नौ॑ स्राम॒स्तं वा॑-मे॒तेना॑व॒ यजे॑ ।
 यो॒ वा॒मिन्द्रा॑वरुणा॒ द्वि॒पाथ्सु॑ प॒शुषु॑ स्राम॒स्तं
 वा॑-मे॒तेना॑व॒ यजे॑ ।
 यो॒ वा॒मिन्द्रा॑वरुणा॒ चतु॑ष्पाथ्सु॒ पशु॑षु स्राम॒स्तं
 वा॑-मे॒तेना॑व॒ यजे॑ ।
 यो॒ वा॒मिन्द्रा॑वरुणा॒ गो॒ष्ठे स्राम॒स्तं वा॑-मे॒तेना॑व॒ यजे॑ ।
 यो॒ वा॒मिन्द्रा॑वरुणा॒ गृ॒हेषु॑ स्राम॒स्तं वा॑-मे॒तेना॑व॒ यजे॑ ।
 यो॒ वा॒मिन्द्रा॑वरुणा॒ऽप्सु स्राम॒स्तं वा॑-मे॒तेना॑व॒ यजे॑ ।
 यो॒ वा॒मिन्द्रा॑वरुणा॒ष॒धीषु॑ स्राम॒स्तं वा॑-मे॒तेना॑व॒ यजे॑ ।
 यो॒ वा॒मिन्द्रा॑वरुणा॒ वन॑स्पतिषु॒ स्राम॒स्तं वा॑-मे॒तेना॑व॒ यजे॑ ॥
 (18A) (7A)

1.8 शास्तृ सूक्तं (आप्यं)

TS 5.7.4.3 for para 19

अ॒ग्ने॒ य॒श॒स्विन्॒ य॒श॒से॒-म॒म॒र्प॒ये॒न्द्रा॒वती॒-म॒प॒चि॒ती॒ मि॒हा॒व॒ह ।
अ॒यं॒ मू॒र्ध्ना॒ पर॒मे॒ष्ठी॒ सु॒व॒र्चा॒ स्स॒मा॒ना॒ना॒मु॒त्त॒म॒ श॒लो॒को॒ अ॒स्तु॒ ।
भ॒द्रं॒ प॒श्य॒न्त॒ उप॒ से॒दु॒र॒ग्रे॒ तपो॑ दी॒क्षामृ॑षय॒ स्सु॒व॒र्वि॒दः॑ ।
ततः॑ क्ष॒त्रं॒ ब॒ल॒मो॒जश्च॑ जा॒तं॒ तद॒स्मै॒ दे॒वा॒ अभि॑ स॒न्न॒म॒न्तु॒ ।
धा॒ता॒ वि॒धा॒ता॒ पर॒मो॒त॒ स॒न्दृ॒क् प्र॒जा॒प॒तिः॑ पर॒मे॒ष्ठी॒ वि॒रा॒जा॒ ॥
स्तो॒मा॒-श्च॒न्दा॒सि॑ नि॒वि॒दो॒ म॒ आ॒हु॒रे॒त॒स्मै॑ रा॒ष्ट्र॒म॒भि॒ स॒न्न॒मा॒म॒ ।
अ॒भ्या॒व॒र्त्त॒द्ध्व॒-मु॒प॒मे॒त॒ सा॒क॒म॒य॒ श॒ा॒स्ता॒धि॒प॒ति॒र्वो॑ अ॒स्तु॒ ।
अ॒स्य॒ वि॒ज्ञा॒न॒म॒नु॒स॒ र॒भ॒द्ध्व॒मि॒मं॒ प॒श्चा॒द॒नु॒ जी॒वा॒थ॒ स॒र्वे॑ ॥ 19 (8)

1.9 राष्ट्रभूतं (अनुषङ्गं)

TS 3.4.7.1, for para No. 20

ऋ॒ता॒षा॒ड् ऋ॒त॒धा॒मा॒ग्नि॒र् गन्ध॒र्व स्स इ॒दं ब्र॒ह्म क्ष॒त्रं पा॒तु
तस्मै॑ स्वा॒हा । तस्यौष॑धयोऽप्सर॒स ऊ॒र्जो॒ नाम॒ ता इ॒दं ब्र॒ह्म क्ष॒त्रं
पा॒न्तु ता॒भ्य स्स्वा॒हा ॥

स॒हो॒हि॒तो वि॒श्वसा॑मा॒ सूर्यो॑ गन्ध॒र्व स्स इ॒दं ब्र॒ह्म क्ष॒त्रं पा॒तु
तस्मै॑ स्वा॒हा । तस्य॑ मरी॒चयोऽप्सर॒स आयु॑वो॒ नाम॒ ता इ॒दं ब्र॒ह्म
क्ष॒त्रं पा॒न्तु ता॒भ्य स्स्वा॒हा ॥

सु॒षु॒म्न स्सूर्य॑रश्मिश्चन्द्र॒मा गन्ध॒र्व स्स इ॒दं ब्र॒ह्म क्ष॒त्रं पा॒तु
तस्मै॑ स्वा॒हा । तस्य॑ नक्ष॒त्राण्य॑प्सर॒सो बे॒कुर॑यो॒ नाम॒ ता इ॒दं
ब्र॒ह्म क्ष॒त्रं पा॒न्तु ता॒भ्य स्स्वा॒हा ॥

भु॒ज्यु स्सु॑पर्णो॒ यज्ञो॑ गन्ध॒र्व स्स इ॒दं ब्र॒ह्म क्ष॒त्रं पा॒तु तस्मै॑ स्वा॒हा ।
तस्य॑ दक्षि॒णा अ॒प्सर॒स स्त॒वा नाम॒ ता इ॒दं ब्र॒ह्म क्ष॒त्रं पा॒न्तु ता॒भ्य
स्स्वा॒हा ॥

प्र॒जा॒पति॑र् वि॒श्वकर्मा॑ मनो॒ गन्ध॒र्वस्स इ॒दं ब्र॒ह्म क्ष॒त्रं पा॒तु
तस्मै॑ स्वा॒हा । तस्य॑ र्ख॒सामान्य॑-॒प्सर॒सो वह॑यो॒ नाम॒ ता इ॒दं
ब्र॒ह्म क्ष॒त्रं पा॒न्तु ता॒भ्य स्स्वा॒हा ॥

इ॒षि॒रो वि॒श्वव्य॑चा वा॒तो गन्ध॑र्वस्स इ॒दं ब्र॑ह्म क्ष॒त्रं पा॒तु
तस्मै॑ स्वाहा॑ । तस्यापो॑-ऽप्सरसो॑ मु॒दा ना॒म ता इ॒दं ब्र॑ह्म क्ष॒त्रं
पा॒न्तु ताभ्य॑ स्स्वाहा॑ ॥

भुव॑नस्य प॒ते यस्य॑त उ॒परि॑ गृ॒हा इ॒ह च॑ ।

स नो॑ रा॒स्वाज्या॑निꣳ रा॒यस्पोष॑ꣳ सु॒वीर्य॑ꣳ स॒म्वत्स॑रीणाꣳ
स्व॒स्तिꣳ स्वाहा॑ ॥

प॒रमे॑ष्ठ्यधि॒पति॑र् मृ॒त्युर् गन्ध॑र्वस्स इ॒दं ब्र॑ह्म क्ष॒त्रं पा॒तु
तस्मै॑ स्वाहा॑ । तस्य॑ वि॒श्वम॑प्सरसो॑ भु॒वो ना॒म ता इ॒दं ब्र॑ह्म क्ष॒त्रं
पा॒न्तु ताभ्य॑ स्स्वाहा॑ ॥

सु॒क्षि॒थि स्सु॑भूति॒र् भद्र॑कृ॒त् सुव॑र्वान् प॒र्जन्यो॑ गन्ध॑र्वस्स
इ॒दं ब्र॑ह्म क्ष॒त्रं पा॒तु तस्मै॑ स्वाहा॑ । तस्य॑ वि॒द्युतो॑ऽप्सरसो॑ रु॒चो
ना॒म ता इ॒दं ब्र॑ह्म क्ष॒त्रं पा॒न्तु ताभ्य॑ स्स्वाहा॑ ॥

दूरे॑ हेतिर॑ मृ॒डयो॑ मृ॒त्युर् गन्ध॑र्वस्स इ॒दं ब्र॒ह्म क्ष॒त्रं पा॒तु
तस्मै॑ स्वाहा॑ । तस्य॑ प्र॒जा अ॒प्सर॑सो भीरु॒वो ना॒म ता इ॒दं ब्र॒ह्म
क्ष॒त्रं पा॒न्तु ताभ्य॑ स्स्वाहा॑ ॥

चारुः॑ कृ॒पण॑काशी॒ कामो॑ गन्ध॑र्वस्स इ॒दं ब्र॒ह्म क्ष॒त्रं पा॒तु
तस्मै॑ स्वाहा॑ । तस्या॑धयो॑ ऽप्सर॑स इ॒शोच॑यन्तीर् नाम॒ ता
इ॒दं ब्र॒ह्म क्ष॒त्रं पा॒न्तु ताभ्य॑ स्स्वाहा॑ ॥

स नो॑ भुवन॑स्यपते॒ यस्य॑त उ॒परि॑ गृ॒हा इ॒ह च॑ ।
उरु॑ ब्र॒ह्मणे॑ऽस्मै॒ क्षत्रा॑य॒ महि॑ शर्म॒ यच्छ॑ स्वाहा॑ ॥ (20A) (9A)

1.10 सर्प सूक्तं

TS 4.2.8.3 for para No. 21

नमो॑ अस्तु॒ सर्पे॑भ्यो॒ ये के॑ च पृ॒थि॒वी म॒नु ।
ये अ॒न्तरि॑क्षे॒ ये दि॒वि ते॒भ्य स्सर्पे॑भ्यो॒ नमः॑ ।
येऽदो॑ रो॒चने॑ दि॒वो ये॒ वा सूर्य॑स्य॒ रश्मि॑षु ।
येषा॑म॒प्सु स॒दः कृ॑तं ते॒भ्य स्सर्पे॑भ्यो॒ नमः॑ ।
या इ॒षवो॑ या॒तुधा॑नानां॒ ये वा व॒नस्प॑ती॒रनु॑ ।
ये वाऽव॑टे॒षु शे॑रते॒ तेभ्य॑ स्सर्पे॑भ्यो॒ नमः॑ ॥ 21 (10)

1.11 पंचचोडाः (अनुषङ्गः)

TS 4.4.3.1 for para No. 22

अ॒यं पु॒रो ह॒रि॒केश॑ स्सूर्य॑र॒श्मि-स्तस्य॑ रथ॒गृ॒थ्सश्च॑ रथौ॒जाश्च॑
से॒ना॒नि॒ग्रा॒म॒ण्यौ पु॒ञ्जि॒क॒स्थ॒ला च॑ कृ॒त॒स्थ॒ला चा॒प्सर॑सौ
या॒तु॒धा॒ना हे॒ती र॒क्षा॒सि प्र॒हे॒ति॒स्तेभ्यो॑ नम॒स्ते नो॑ मृ॒डय॑न्तु
ते॒यं द्वि॒ष्मो यश्च॑ नो॒ द्वेष्टि॑ तं वो॒ जंभे॑ दधामि ॥

अ॒यं दक्षि॑णा वि॒श्व॒कर्मा॑ तस्य॑ रथ॒स्वनश्च॑ रथे॒चित्रश्च॑
से॒ना॒नि॒ग्रा॒म॒ण्यौ मे॒न॒का च॑ स॒ह॒ज॒न्या चा॒प्सर॑सौ द॒ङ्ष्णवः॑
प॒श॒वो हे॒तिः पौ॒रु॒षेयो॑ व॒धः प्र॒हे॒ति॒स्तेभ्यो॑ नम॒स्ते नो॑ मृ॒डय॑न्तु
ते॒ यं द्वि॒ष्मो यश्च॑ नो॒ द्वेष्टि॑ तं वो॒ जंभे॑ दधामि ॥

अ॒यं प॒श्चाद् वि॒श्व॒व्य॒चा-स्तस्य॑ रथ॒प्रोत॑श्चा॒सम॑रथश्च
से॒ना॒नि॒ग्रा॒म॒ण्यौ प्र॒म्लो॑च॒न्ती॒चा नु॒म्लो॑च॒न्ती चा॒प्सर॑सौ सर्पा
हे॒तिर् व्या॒घ्राः प्र॒हे॒ति॒स्तेभ्यो॑ नम॒स्ते नो॑ मृ॒डय॑न्तु ते॒यं द्वि॒ष्मो
यश्च॑ नो॒ द्वेष्टि॑ तं वो॒ जंभे॑ दधामि ॥

अ॒य-मु॒त्तरा॒थ् स॒म्य॑द्वसु॒स्तस्य॑ से॒नजि॒च्च सु॒षेण॑श्च
 से॒नानि॒ग्राम॑ण्यौ वि॒श्वाची॑ च घृ॒ताची॑चा॒प्सर॑सावापो हे॒तिर्
 वा॒तः प्र॑हे॒तिस्ते॒भ्यो न॑मस्ते नो मृ॒डय॑न्तु ते यं द्वि॒ष्मो यश्च॑ नो
 द्वेष्टि॑ तं ँ॒वो ज॑भे दधामि ॥

अ॒यमु॒पर्य॑र् वा॒ग्वसु॑ स्तस्य ता॒क्ष्यश्चा॑रि॒ष्टने॑मिश्च
 से॒नानि॒ग्राम॑ण्यावु॒र्वशी॑ च पू॒र्वचि॑त्ति-श्चा॒प्सर॑सौ
 वि॒द्युद्धे॑तिर-व॒स्फूर्ज॑न् प्र॑हे॒तिस्ते॒भ्यो न॑मस्ते नो मृ॒डय॑न्तु ते यं
 द्वि॒ष्मो यश्च॑ नो द्वेष्टि॑ तं ँ॒वो ज॑भे दधामि ॥ 22A(11A)

1.12 अप्रतिरथः

TS 4.6.4.1, for para No. 23 to 27

आ॒शुः शि॒शानो॑ वृष॒भो न॑ यु॒द्ध्मो घ॑नाघनः क्षो॒भण-॑श्चर्ष॒णीनां॑ ।
 संक्र॑न्दनोऽनिमिष ए॒कवी॑र इ॒शत॑ ऽ से॒ना अ॑जयथ् सा॒कमि॑न्द्रः ।
 संक्र॑न्दनेनानिमिषेण जिष्णु॒ना यु॑त्कारेण दु॒श्च्यव॑नेन धृ॒ष्णुना॑ ॥
 तदि॑न्द्रेण जयत तथ् स॒हद॑ध्वं यु॒धो न॑र इ॒षुह॑स्तेन वृ॒ष्णा ॥
 स इ॒षुह॑स्तैः स निषंगिभिर्वशी स॒स्रष्टा॑ स यु॒ध इन्द्रो॑ गणेन ।
 स॒स्रष्ट॑जिथ् सोमपा बा॒हुश॑र्दध्यूर्दध्वधन्वा प्रतिहि॒ताभि॑रस्ता ।
 बृ॒हस्प॑ते परि दीया रथेन रक्षोहा ऽमि॒त्रा ऽ अप॑बाधमानः ॥ 23

प्र॒भं॒जन्थ् से॒नाः प्र॒मृ॒णो यु॒धा ज॒यन्न॒स्माक॑-मे॒द्ध्य॒वि॒ता र॒थानां॑ ।
 गो॒त्रभि॒दं गो॒वि॒दं व॑ज्र॒बाहुं॑ ज॒यन्त॑म॒ज्म प्र॒मृ॒णन्त॑-मो॒जसा॑ ।
 इ॒मꣳ स॒जा॒ता अनु॑ वी॒रय॑द्ध्व॒मिन्द्रꣳ स॒खायोऽनु॑ सꣳ र॒भद्ध्वं॑ ।
 ब॒लवि॒ज्ञायः॑ स्थ॒विरः॑ प्र॒वीर॑ स्सह॒स्वान् वा॒जी स॒हमा॑न उ॒ग्रः ।
 अ॒भिवी॑रो अ॒भिस॑त्वा स॒हो॒जा जै॒त्रमिन्द्र॑ र॒थमा॑तिष्ठ गो॒वित् ॥ 24

अ॒भि गो॒त्राणि॑ स॒हसा॑ गा॒हमा॑नोऽदा॒यो वी॒र इ॒शत॑म॒न्युरिन्द्रः॑ ।
 दु॒श्च॒यव॑नः पृ॒तना॑षाड्यु॒द्ध्योऽस्माकꣳ से॒ना अ॒वतु॑ प्र यु॒थ्सु॑ ।
 इन्द्र॑ आ॒सां ने॒ता बृ॒हस्प॑तिर् दक्षि॒णा य॒ज्ञः पु॒र ए॒तु सो॒मः ।
 दे॒वसे॑नाना-म॒भिभ॑ज्जती॒नां ज॒यन्ती॑नां मरु॒तो य॑न्त्व॒ग्रे ।
 इन्द्र॑स्य वृ॒ष्णो व॒रुण॑स्य रा॒ज्ञ आ॒दि॒त्यानां॑ मरु॒ताꣳ श॒र्द्ध उ॒ग्रं ।
 म॒हाम॑न॒सां भु॒वन॑च्य॒वानां॑ घो॒षो दे॒वानां॑ ज॒यता॑ मु॒दस्था॑त् ।
 अ॒स्माक॑-मिन्द्र॑ स्समृ॒तेषु॑ ध्व॒जेष्व॒स्माकं॑ या॒ इष॑व॒स्ता ज॒यन्तु॑ ॥ 25

अ॒स्माकं॑ वी॒रा उ॒त्तरे॑ भव॒न्त्वस्मा॑नु दे॒वा अ॒वता॑ ह॒वेषु॑ ।
 उ॒द्धर्ष॑य म॒घव॑-न्नायु॒धान्यु॑थ् स॒त्त्वनां॑ मा॒मका॑नां म॒हाꣳसि॑ ।
 उ॒द्वृ॒त्रह॑न्-वा॒जिनां॑ वा॒जिना॑न्यु॒द्-र॒थानां॑ ज॒यता॑मे॒तु घो॑षः ।

उप॒ प्रेत॑ जय॒ता नरः॑ स्थि॒रा व॒ स्सन्तु॑ बा॒हवः॑ ।
 इन्द्रो॑ वः शर्म॑ यच्छ॒त्वनाधृष्या॑ यथा ऽस॒थ ।
 अव॑स्मृ॒ष्टा परा॑ पत॒ शरव्ये॑ ब्रह्म॒सञ्शिता॑ ॥ 26

गच्छा॑मि॒त्रान् प्र॑ वि॒श मैषां॑ कञ्च॒नोच्छिषः॑ ।
 मर्मा॑णि ते॒ वर्म॑भि॒ र्छाद॑यामि सोम॒स्त्वा राजा॑ ऽमृते॒नाभि॑ वस्तां ।
 उरोर्व॑रीयो वरि॒वस्ते॑ अस्तु॒ जय॑न्तं त्वा॒मनु॑ मदन्तु दे॒वाः ।
 यत्र॑ बा॒णा स्संप॑तन्ति कु॒मारा॑ वि॒शिखा॑ इव ।
 इन्द्रो॑ न स्तत्र॑ वृ॒त्रहा॑ वि॒श्वाहा॑ शर्म॑ यच्छतु ॥ 27 (12)

1.13 चमकं तृतीय अनुवाकः

TS 4.7.3.1 & 2 for para 28 and 29

शं च॑ मे मयश्च॑ मे प्रि॒यं च॑ मेऽनु॒कामश्च॑ मे
 कामश्च॑ मे सौम॒नसश्च॑ मे भद्रं॑ च॒ मे श्रेयश्च॑ मे
 वस्यश्च॑ मे यशश्च॑ मे भगश्च॑ मे द्र॒विणं॑ च॒ मे
 यन्ता॑ च॒ मे धर्ता॑ च॒ मे क्षेमश्च॑ मे धृ॒तिश्च॑ मे
 विश्वं॑ च॒ मे महश्च॑ मे (28)

सम्वि॑च्च मे ज्ञा॒त्रं च॑ मे
 सूश्च॑ मे प्र॒सूश्च॑ मे सी॒रं च॑ मे ल॒यश्च॑ म

ऋ॒तं च॑ मे॒ऽमृतं॑ च॒ मे॒ ऽय॒क्ष्मं च॑ मे॒ऽना॒मय॑च्च॒ मे॒
जी॒वातु॑श्च॒ मे॒ दी॒र्घायु॑त्वं च॒ मे॒ऽन॒मित्रं॑ च॒ मे॒ऽभ॒यं च॑ मे॒
सु॒गं च॑ मे॒ श॒यनं॑ च॒ मे॒ सू॒षा च॑ मे॒ सु॒दिनं॑ च॒ मे॒ ॥ 29 (13)

1.14 विहव्यम्

TS 4.7.14.1 to TS 4.7.14.4 for para 30 to 33

म॒माग्ने॑ व॒र्चो वि॒हवे॑ष्वस्तु॒ वयं॑ त्वे॒न्धा॒ना स्त॒नुवं पु॒षेम ।
म॒ह्यं न॒मन्तां॑ प्र॒दिश॑श्च॒तस्र॑ स्त्वया॒ ऽद्ध्य॑क्षेण॒ पृ॒तना॑ ज॒येम ।
म॒म दे॒वा वि॒हवे॑ स॒न्तु सर्व॑ इन्द्रा॒वन्तो॑ म॒रुतो॑ वि॒ष्णुर॒ग्निः ।
म॒मान्तरि॑क्ष॒मुरु॑ गो॒पम॑स्तु॒ म॒ह्यं वा॑तः॒ पव॑तां॒ कामे॑ अ॒स्मिन् ।
म॒यि दे॒वा द्र॒विण॑मा॒यज॑न्तां॒ म॒य्या॒शीर॑स्तु॒ म॒यि दे॒वहू॑तिः ॥ 30

दै॒व्या हो॑ता॒रा व॒निष॑न्त॒ पूर्वे॑ ऽरि॒ष्टा स्स्या॑म॒ तनु॑वा॒ सु॒वीराः॑ ।
म॒ह्यं य॑जन्तु॒ म॒म या॑नि॒ ह॒व्या ऽऽकू॑ति॒ स्स॒त्या म॒नसो॑ मे॒ अस्तु॑ ।
ए॒नो मा॑ नि॒ गां क॑तम॒च्च॒नाहं॑ वि॒श्वे दे॒वासो॑ अ॒धि वो॑च॒ता मे॑ ।
दे॒वीष्प॑डु॒र्वी-रु॒रु णः॑ कृ॒णोत॑ वि॒श्वे दे॒वास॑ इ॒ह वी॑र॒यद्ध्वं॑ ।
मा हा॑स्महि॒ प्र॒जया॑ मा॒ तनू॑भिर् मा॒ र॒धाम॑ द्विष॒ते सो॑म॒ राज॑न् ।
अ॒ग्निर्म॑न्युं॒ प्रति॑नु॒दन् पु॒रस्ता॑द॒दब्धो॑ गो॒पाः परि॑ पा॒हि न॒ स्त्वं ॥ 31

प्रत्यञ्चो॑ यन्तु॑ नि॒गुतः॑ पुन॒स्ते ऽमै॑षां चि॒त्तं प्र॒बुधा॑ वि ने॒शत् ।
 धा॒ता धा॒तृणां॑ भुवन॒स्य यस्पति॑र् देव॒ऽस॒वितार॑-मभिमातिषाहं॑ ।
 इमं॑ य॒ज्ञम॒श्विनो॒भा बृह॑स्पति॒र् देवाः॑ पा॒न्तु यज॑मानन् न्य॒र्थात् ।
 उ॒रुव्य॑चा नो म॒हिष इ॒शर्म॑ य॒ऽसद॑स्मिन् हवे॑ पु॒रुहू॑तः पु॒रुक्षु॑ ।
 स नः॑ प्र॒जायै॑ हर्यश्च मृ॒डये॑न्द्र मा नो॑ रीरिषो मा प॒रा दाः॑ ॥ 32

ये न॑ स्सप॒त्ना अप॑ते भव॒न्त्विन्द्रा॑ग्निभ्या-मव॑ बा॒धामहे॑ तान् ।
 वस॑वो रु॒द्रा आ॒दित्या॑ उपरि॒स्पृशं॑ मो॒ग्रं चे॒त्तार॑-म॒धिरा॑जम॒क्रन् ।
 अ॒र्वाञ्च॑-मिन्द्र॑-म॒मुतो॑ हवामहे यो गो॒जिद्-ध॑न॒जि-द॑श्च॒जिद् यः ।
 इम॑न्नो य॒ज्ञं वि॑हवे जुष॒स्वा॒स्य कु॑र्मो ह॒रिवो॑ मे॒दिनं॑ त्वा ॥ 33 (14)

1.15 मृगारः

TS 4.7.15.1 to TS 4.7.15.7 for para 34 to 40

अ॒ग्नेर् म॑न्वे प्रथम॒स्य प्र॑चेत॒सो यं पाञ्च॑जन्यं ब॒हव॑ स्समि॒न्धते॑ ।
 वि॒श्वस्यां॑ वि॒शि प्र॑वि॒विशि॒वाऽस॑-मीमहे स नो॑ मुञ्च॒त्व॒ऽहसः॑ ।
 य॒स्येदं॑ प्रा॒णन्नि॑मिषद् यदे॒जति॑ यस्य जा॒तं ज॑न॒मानं॑ च के॒वलं ।
 स्तौ॒म्यग्निं॑ ना॒थितो॑ जो॒हवी॑मि स नो॑ मुञ्च॒त्व॒ऽहसः॑ ।
 इन्द्र॑स्य म॒न्ये प्र॑थम॒स्य प्र॑चेत॒सो वृ॒त्रघ्नः॑ स्तो॒मा उप॑ मा-मु॒पागुः॑ ।
 यो दा॑शुषः सु॒कृतो॑ हवमु॒प ग॑न्ता स नो॑ मुञ्च॒त्व॒ऽहसः॑ ॥ 34

य॒ स्सं॑ग्रा॒मं न॑यति॒ सं व॑शी यु॒धे यः पु॒ष्टानि॑ स॒सृ॒जति॑ त्रया॒णि ।
 स्तौ॑मीन्द्रं॒ नाथि॑तो जो॒हवी॑मि स नो मुञ्च॒त्वह॑सः ।
 मन्वे॑ वां॒ मि॒त्राव॑रुणा तस्य॒ वित्त॑ स॒त्यौज॑सा दृ॒हणा॒ यं नु॑देथे॑ ।
 या॒ राजा॑न॒स्रथं॑ या॒थ उ॒ग्रा ता॑ नो मुञ्च॒तमा॑गसः ।
 यो वा॒ रथ॑ ऋ॒जुर॑ग्निः स॒त्यध॑र्मा मिथु॒श्चर॑न्त-मु॒पया॑ति
 दू॒षय॑न् ॥ 35

स्तौ॑मि मि॒त्राव॑रुणा नाथि॑तो जो॒हवी॑मि तौ नो मुञ्च॒तमा॑गसः ।
 वा॒यो स्स॑वि॒तुर् वि॒दथा॑नि मन्महे॒ यावा॑त्मन्वद् बिभृ॒तो यौ
 च॒ रक्ष॑तः ।
 यौ विश्व॑स्य परिभू॒ बभू॑वतुस्तौ नो मुञ्च॒तमा॑गसः ।
 उप॒ श्रेष्ठा॑न आ॒शिषो॑ दे॒वयो॑र्ध॒र्मे अ॑स्थिरन् ।
 स्तौ॑मि वा॒युर् स॑वि॒तारं॒ नाथि॑तो जो॒हवी॑मि तौ नो मुञ्च॒तमा॑गसः ।
 रथी॑तमौ रथी॒नाम॑ह ऊ॒तये॒ शुभं॑गमिष्ठौ सु॒यमे॑भि-र॒श्वैः ॥ 36

ययो॑र्वा॑ दे॒वौ दे॒वेष्व॑नि॒शित॑मोज॒ स्तौ नो॑ मु॒ञ्चत॑मा॒गसः॑ ।
यद॑यातं वँह॒तुः सूर्या॑या-स्त्रि॒चक्रे॑ण स॒ऽसद॑मिच्छ॒मानौ॑ ।
स्तौमि॑ दे॒वाव॑श्चि॒नौ ना॑थि॒तो जो॑ह॒वीमि॑ तौ नो॑ मु॒ञ्चत॑मा॒गसः॑ ।
मरु॑तां मन्वे॒ अधि॑ नो ब्रुवन्तु॒ प्रेमां॑ वा॒चं विश्वा॑मवन्तु॒ विश्वे॑ ।
आ॒शून् हु॒वे सु॒यमा॑नू॒तये॑ ते नो॑ मु॒ञ्चन्त्वे॑नसः ।
ति॒ग्ममा॑यु॒धं वी॑डि॒तः स॒हस्व॑द् दि॒व्यः श॒र्द्धः पृ॑तनासु जि॒ष्णु ॥ 37

स्तौमि॑ दे॒वान् मरु॑तो॒ नाथि॑तो जो॒हवीमि॑ ते नो॑ मु॒ञ्चन्त्वे॑नसः ।
दे॒वानां॑ मन्वे॒ अधि॑ नो ब्रुवन्तु॒ प्रेमां॑ वा॒चं विश्वा॑मवन्तु॒ विश्वे॑ ।
आ॒शून् हु॒वे सु॒यमा॑नू॒तये॑ ते नो॑ मु॒ञ्चन्त्वे॑नसः ।
यदि॑दं मा॒ऽभि॒शो॒चति॑ पौरु॒षेये॑ण दै॒व्येन॑ ।
स्तौमि॑ विश्वा॒न् दे॒वान् ना॑थि॒तो जो॑ह॒वीमि॑ ते नो॑ मु॒ञ्चन्त्वे॑नसः ।

अनु॑ नो॒ऽद्यानु॑मतिर् य॒ज्ञं दे॒वेषु॑ मन्यतां ।
अ॒ग्निश्च॑ ह॒व्यवा॑हनो॒ भव॑तां दा॒शुषे॑ मयः ।

अ॒न्विद॑नु॒मते॑ त्वं म॒न्यासै॑ शं च नः कृ॒धि ।
क्र॒त्वे द॒क्षाय॑ नो हि॒नु प्र॒ ण आ॒यूषि॑ तारिषः ॥ 38a

वै॒श्वान॒रो न॑ ऊ॒त्या ऽऽप्र॑यातु॒ परा॒वतः॑ ।

अ॒ग्नि॒रुक्थे॒न वा॒हसा॑ ।

पृ॒ष्ठो दि॒वि पृ॒ष्ठो अ॒ग्निः पृ॒थि॒व्यां पृ॒ष्ठो वि॒श्वा ओष॑धीरा-वि॒वेश॑ ।

वै॒श्वान॒र स्स॒हसा॑ पृ॒ष्ठो अ॒ग्नि स्स॒नो दि॒वा स रि॒षः पा॒तु नक्तं॑ ॥ 38b

Expansion Ref . 38a - in TS 3.3.11.3 / 38b - in TS 1.5.11.1

ये अ॒प्र॒थेता-म॑मि॒तेभि॒-रो॒जोभि॑र्ये॒ प्रति॑ष्ठे अ॒भव॑तां व॒सूनां॑ ।

स्तौ॑मि द्या॒वापृ॑थि॒वी ना॒थितो॑ जो॒हवी॑मि ते नो मुञ्च॑तम॒हसः॑ ।

उर्वी॑ रोद॒सी वरि॑वः कृ॒णोतं॑ क्षे॒त्रस्य॑ प॒त्नी अ॒धि नो ब्रू॑यातं ।

स्तौ॑मि द्या॒वापृ॑थि॒वी ना॒थितो॑ जो॒हवी॑मि ते नो मुञ्च॑तम॒हसः॑ ।

यत्ते॑ व॒यं पु॒रुष॒त्रा यवि॑ष्ठा वि॒द्वाँस॑ श्र॒कृ॒मा कच्च॑ ना॒गः ॥ 39

कृ॒धी स्व॑स्माँ अदि॒तेर॑ना॒गा व्ये॑नाँसि शि॒श्रथो॑ वि॒ष्वग॑ग्ने ।

यथा॑ ह॒ तद् व॑स॒वो गौ॑र्यं चि॒त् पदि॑ षि॒ता-म॑मुञ्च॑ता यज॒त्राः ।

ए॒वा त्व॑म॒स्मत् प्र॑ मुञ्चा॒ व्यँहः॑ प्रा॒तार्य॑ग्ने प्र॒तरा॑न्न आ॒युः ॥ 40 (15)

1.16 सर्पाहुती मन्त्राः (अनुषङ्गः)

TS 5.5.10.1 to TS 5.5.10.3, for para 41

समी॑ची॒ नामा॑सि प्रा॒ची॒ दि॒क्तस्या॑स्ते ॥ अ॒ग्नि॒रधि॑पति॒ रसि॑तो
रक्षि॑ता यश्चाधि॑पति॒र् यश्च॑ गो॒प्ता ता॒भ्यां नम॑स्तौ नो मृ॒डय॑तां
ते यं द्वि॒ष्मो यश्च॑ नो द्वेष्टि॒ तं वाँ॑ ज॒म्भे द॑धामि ।

ओ॒ज॒स्विनी॑ नामा॑सि दक्षि॒णा दि॒क्तस्या॑स्त इन्द्रो॒ऽधि॑पतिः पृ॒दाकू॑
रक्षि॑ता यश्चाधि॑पति॒र् यश्च॑ गो॒प्ता ता॒भ्यां नम॑स्तौ नो मृ॒डय॑तां ते
यं द्वि॒ष्मो यश्च॑ नो द्वेष्टि॒ तं वाँ॑ ज॒म्भे द॑धामि ।

प्रा॒ची॒ नामा॑सि प्र॒तीची॑ दि॒क्तस्या॑स्ते सोमो॒ऽधि॑पति॒ स्स्व॒जो
रक्षि॑ता यश्चाधि॑पति॒र् यश्च॑ गो॒प्ता ता॒भ्यां नम॑स्तौ नो मृ॒डय॑तां
ते यं द्वि॒ष्मो यश्च॑ नो द्वेष्टि॒ तं वाँ॑ ज॒म्भे द॑धामि ।

अ॒व॒स्था॒वा नामा॑स्युदी॒ची दि॒क्तस्या॑स्ते वरु॒णो॒ऽधि॑पति॒-स्ति॒रश्च॑
राजी॑ रक्षि॑ता यश्चाधि॑पति॒र् यश्च॑ गो॒प्ता ता॒भ्यां नम॑स्तौ नो
मृ॒डय॑तां ते यं द्वि॒ष्मो यश्च॑ नो द्वेष्टि॒ तं वाँ॑ ज॒म्भे द॑धामि ।

अधि॑प॒त्नी॒ नामा॑सि बृ॒हती॑ दि॒क्तस्या॑स्ते बृ॒हस्प॑ति-रधि॑पतिः
 श्वि॒त्रो र॑क्षि॒ता यश्चाधि॑पति॒र् यश्च॑ गो॒प्ता ता॒भ्यां नम॑स्तौ नो
 मृ॒डय॑तां ते यं द्वि॒ष्मो यश्च॑ नो द्वेष्टि॒ तं वाँ॑ ज॒म्भे द॑धामि ।

व॒शिनी॑ नामा॑सीयं दि॒क्तस्या॑स्ते यमोऽधि॑पतिः क॒ल्माष॑ग्रीवो
 र॒क्षि॒ता यश्चाधि॑पति॒र् यश्च॑ गो॒प्ता ता॒भ्यां नम॑स्तौ नो मृ॒डय॑तां
 ते यं द्वि॒ष्मो यश्च॑ नो द्वेष्टि॒ तं वाँ॑ ज॒म्भे द॑धामि ॥ 41A (16A)

1.17 गन्धर्वाहुतीः (अनुषङ्गः)

TS 5.5.10.4 to TS 5.5.10.5, for para 42

हे॒तयो॑ नाम॒ स्थ तेषां॑ वाँः पु॒रो गृ॒हा अ॒ग्निर्व॒ इष॑व स्स॒लिलो॑
 वा॒त नामं॑ ते॒भ्यो वो॒ नम॑स्ते नो मृ॒डय॑त ते यं द्वि॒ष्मो
 यश्च॑ नो द्वेष्टि॒ तं वाँ॑ ज॒म्भे द॑धामि ।

नि॒लिं॒पा नाम॑ स्थ तेषां॑ वाँः दक्षि॒णा गृ॒हाः पि॒तरो॑ व इष॑व
 स्स॒गरो॑ वा॒त नामं॑ ते॒भ्यो वो॒ नम॑स्ते नो मृ॒डय॑त ते यं द्वि॒ष्मो
 यश्च॑ नो द्वेष्टि॒ तं वाँ॑ ज॒म्भे द॑धामि ।

वज्रि॑णो॒ नाम॑ स्थ॒ तेषां॑ ँ॒वः प॒श्चाद् गृ॒हा स्स्व॑प्नो॒ व इ॒षवो॑
ग॒ह्वरो॑ वा॒त नामं॑ तेभ्यो॒ वो नम॑स्ते नो मृ॒डय॑त ते यं द्वि॒ष्मो
यश्च॑ नो द्वेष्टि॒ तं वो॑ ज॒म्भे द॑धामि ।

अ॒वस्था॑ वा॒ नो नाम॑ स्थ॒ तेषां॑ ँ॒व उत्त॑राद् गृ॒हा आपो॑ व इ॒षव
स्समु॒द्रो वा॒त नामं॑ तेभ्यो॒ वो नम॑स्ते नो मृ॒डय॑त ते
यं द्वि॒ष्मो यश्च॑ नो द्वेष्टि॒ तं वो॑ ज॒म्भे द॑धामि ।

अधि॑पतयो॒ नाम॑ स्थ॒ तेषां॑ ँ॒व उप॑रि गृ॒हा व॒र्षं वो॑
इ॒षवोऽव॑स्वान् वा॒त नामं॑ तेभ्यो॒ वो नम॑स्ते नो मृ॒डय॑त ते यं
द्वि॒ष्मो यश्च॑ नो द्वेष्टि॒ तं वो॑ ज॒म्भे द॑धामि ।

क्र॒व्या नाम॑स्थ पा॒र्त्थिवा॑-स्तेषां॑ ँ॒व इ॒ह गृ॒हा अन्नं॑ वो॒
इ॒षवो नि॑मिषो वा॒तना॑मं तेभ्यो॒ वो नम॑स्ते नो मृ॒डय॑त ते
यं द्वि॒ष्मो यश्च॑ नो द्वेष्टि॒ तं वो॑ ज॒म्भे द॑धामि ॥ 42A (17A)

1.18 अज्यानि मन्त्राः

TS 5.7.2.3 to TS 5.7.2.5 , for para 43

श॒तायु॑धाय॒ श॒तवी॑र्याय॒ श॒तो॒तये॑ ऽभि॒माति॑षाहे॑ ।
श॒तं यो॑ न॒ श॒शर॑दो अजी॒तानि॑न्द्रो नेष॒दति॑ दुरि॒तानि॑ विश्वा॑ ।
ये च॒त्वारः॑ पथ॒यो दे॒वया॑ना अन्तरा॒ द्यावा॑पृथि॒वी वि॒यन्ति॑ ।
तेषां॑ यो अज्या॒नि-म॒जीति॑-माव॒हात्तस्मै॑ नो दे॒वाः परि॑ दत्तेह॒ सर्वे॑ ।
ग्री॒ष्मो हे॒मन्त॑ उ॒त नो॑ वसन्त॒ श॒शर॑द् व॒र्षा स्सु॑वि॒तन्नो॑ अस्तु ।
तेषा॑-मृ॒तूनां॑ श॒तश॑र॒दानां॑ नि॒वात॑ एषाम॒भये॑ स्याम ।
इ॒दुव॑त्स॒राय॑ परि॒वत्स॑राय॒ सम॑वत्स॒राय॑ कृ॒णु॒ता बृ॒हन्न॑मः ।
तेषां॑ वय॑ सु॒मतौ॑ य॒ज्ञिया॑नां ज्यो॒गजी॑ता अ॒हता॑ स्स्याम ।
भ॒द्रान्नः॑ श्रेय॒ स्सम॑नैष्ट दे॒वा स्त्वया॑ ऽव॒सेन॑ सम॒शीम॑हि त्वा ।
स नो॑ मयो॒भूः पि॒तो आ॑ वि॒शस्व॑ शं तो॒काय॑ त॒नुवे॑ स्यो॒नः ॥ 43 (18)

TS 7.3.12.1, for para No. 44

भू॒तं भ॒व्यं भ॒विष्य॑द् व॒षट् थ्स्वा॒हा नम॑ ,
ऋ॒ख् सा॒म-य॒जुर् व॒षट् थ्स्वा॒हा नमो॑,
गा॒यत्री॑ त्रि॒ष्टुप् ज॒गती॑ व॒षट् थ्स्वा॒हा नमः॑ ,
पृ॒थि॒व्यन्त॑रि॒क्षं द्यौर् व॒षट् थ्स्वा॒हा नमो॑ ,

ऽग्नि॒र्वा॒यु-स्सू॒र्यो॒ व॒षट् थ्स्वाहा॒ नमः॑ ,
 प्रा॒णो-व्या॒नो-ऽपा॒नो व॒षट् थ्स्वाहा॒ नमो॑,
 ऽन्नं॑ कृ॒षिर् वृ॒ष्टिर् व॒षट् थ्स्वाहा॒ नमः॑,
 पि॒ता पु॒त्रः पौ॒त्रो व॒षट् थ्स्वाहा॒ नमो॑,
 भूर्भुव॒स्सुव॒ व॒षट् थ्स्वाहा॒ नमः॑ ॥ 44 (19)

1.19 अथर्वशीर्ष

TB 1.5.8.1 to TB 1.5.8.3, for para 45, 46, 47

इन्द्रो॑ द॒धीचो॑ अस्त॒भिः । वृ॒त्राण्य॑प्रतिष्कृतः । ज॒घान॑ नवती॒र्नव॑ ।
 इच्छ॑न्नश्चस्य यच्छि॒रः । पर्व॑तेष्वपश्रितं । तद्वि॑दच्छर्यणावति ।
 अ॒द्राह॑ गो॒रम॑न्वत । नाम॒ त्वष्टु॑-रपी॒च्यं ॥ इ॒त्था च॒न्द्रम॑सो गृ॒हे ।
 इन्द्र॑मिद् गा॒थिनो॑ बृ॒हत् ॥ 45

इन्द्र॑-मर्के॒भि-र॒र्किणः॑ । इन्द्रं॑ वा॒णीर॑नूषत । इन्द्र॑ इ॒द्धर्यो॑ स्सचा॑ ।
 संमि॑श्ल आ व॒चोयु॑जा ॥ इन्द्रो॑ वज्री॒ हिर॑ण्ययः ।
 इन्द्रो॑ दी॒र्घाय॑ चक्ष॒से । आ सूर्य॑ रो॒हय॑द् दि॒वि ।
 वि गो॒भि-र॒द्रिमै॑रयत् । इन्द्र॑ वा॒जेषु॑ नो अव ।
 स॒हस्र॑प्र॒धनेषु॑ च ॥ 46

उ॒ग्र उ॒ग्राभि॑-रू॒तिभिः॑ । तमि॒न्द्रं वा॑जयामसि ।
म॒हे वृ॒त्राय॑ ह॒न्तवे॑ । स वृ॒षा वृ॒षभो॑ भुवत् ।
इ॒न्द्र स्स॑ दा॒मने॑ कृ॒तः । ओजि॑ष्ठ स्स॒बले॑ हि॒तः ।
द्यु॒म्नी श्लो॑की स सौ॒म्यः । गिरा॑ वज्रो न संभृ॒तः ।
स॒बलो॑ अ॒नप॑च्युतः । व॒वक्षु॑रु॒ग्रो अ॑स्तृतः ॥ 47 (20)

1.20 प्रत्यंगिरसः

T.B.2.4.2.1 to T.B.2.4.2.4, for para No 48 to 50

चक्षु॑षो हे॒ते म॒नसो॑ हे॒ते । वा॒चो हे॒ते ब्र॑ह्म॒णो हे॒ते ।
यो मा॑ऽघा॒यु-र॑भि॒दास॑ति । तम॑ग्ने मे॒न्याऽमे॑निं कृ॒णु ।
यो मा॑ चक्षु॑षा यो म॒नसा॑ । यो वा॒चा ब्र॑ह्म॒णाऽघा॒यु-र॑भि॒दास॑ति ।
तया॑ऽग्ने त्वं मे॒न्या । अ॒मुम॑मे॒निं कृ॑णु ।
यत् किञ्चा॒सौ म॒नसा॑ यच्च॑ वा॒चा ।
य॒ज्ञैर् जु॒होति॑ यजु॒षा ह॒विर्भिः॑ ॥ 48

तन् मृ॒त्युर्. नि॒र्ऋ॒त्या स॒म्वि॑दा॒नः । पु॒रा दि॒ष्टादा॑हु॒ती-र॑स्यहन्तु ।
यातु॑धाना नि॒र्ऋ॒तिरा॑दु रक्षः । ते अ॒स्य घ्न॑न्त्व॒नृते॑न सत्यं ।
इ॒न्द्रे॒षिता॑ आ॒ज्यम॑स्य मथ्नन्तु । मा तथ् स॒मृद्धि॑ यद॒सौ क॑रोति ।

ह॒न्मि॑ ते॒ऽहं॑ कृ॒तः॑ ह॒विः॑ । यो मे॑ घो॒र-म॑चीकृतः ।
 अ॒पाञ्चौ॑ त उ॒भौ बा॒हू । अ॒प॒न॒ह्या॒म्या॒स्यं॑ ॥ 49

अ॒प॒न॒ह्या॒मि ते॑ बा॒हू । अ॒प॒न॒ह्या॒म्या॒स्यं॑ । अ॒ग्ने॒र् दे॒वस्य॑ ब्र॒ह्म॒णा ।
 स॒र्वं ते॑ ऽव॒धिषं॑ कृ॒तं । पु॒राऽमु॒ष्य व॑षट्का॒रात् ।
 य॒ज्ञं दे॒वेषु॑ न॒स्कृ॒धि । स्वि॒ष्ट-म॑स्माकं भू॒यात् ।
 माऽस्मा॑न् प्रा॒प॒न्न॒रा॒तयः॑ । अ॒न्ति दू॒रे स॒तो अ॒ग्ने ।
 भ्रा॒तृ॒व्यस्या॑भि॒दा॒सतः॑ । व॒षट्का॒रेण॑ व॒ज्रेण॑ ।
 कृ॒त्याऽ॒ ह॒न्मि कृ॒ता॒म॒हं । यो मा॑ न॒क्तं दि॒वा सा॒यं ।
 प्रा॒तश्चा॒हो नि॒पी॒यति॑ । अ॒द्या त॒मिन्द्र॑ व॒ज्रेण॑ ।
 भ्रा॒तृ॒व्यं पा॒दया॑म॒सि ॥ 50 (21)

T.B.2.5.1.1 to T.B.2.5.1.3, for para 51 to 53

प्रा॒णो र॒क्षति॑ वि॒श्वमे॑जत् । इ॒र्यो भू॒त्वा बहु॑धा ब॒हूनि॑ ।
 स इ॒थ् स॒र्वं व्या॑न॒शे । यो दे॒वो दे॒वेषु॑ वि॒भूर॑न्तः ।
 आ॒वृ॒द्वा॒दात् क्षे॒त्रि॒य॒ध्व॒गद् वृ॑षा । त॒मि॒त् प्रा॒णं म॒न॒सो॒प॒शि॒क्षत॑ ।
 अ॒ग्रं दे॒वाना॑-मि॒द॒म॒त्तु नो॑ ह॒विः । म॒न॒सश्चि॒त्ते॒दं ।
 भू॒तं भ॒व्यं च॑ गु॒प्यते॑ । तद्धि॑ दे॒वेष्व॒ग्रि॒यं ॥ 51

आ न ए॒तु पु॒रश्च॑रं । सह दे॒वै-रि॒मं ह॑वं ।
मनः॑ श्रेय॒सि श्रेय॑सि । क॒र्मन् य॒ज्ञप॑तिं दधत् ।
जु॒षतां॑ मे वा॒गिदं॑ ह॒विः । वि॒राड् दे॒वी पु॒रोहि॑ता ।
ह॒व्यवा॑डनपायिनी । यया रू॒पाणि॑ बहु॒धा व॑दन्ति ।
पे॒शांसि॑ दे॒वाः प॒रमे॑ ज॒नित्रे॑ । सा नो॑ वि॒राड॑नपस्फुरन्ती ॥ 52

वाग्दे॒वी जु॒षता॑मिदं॑ ह॒विः । चक्षु॑र् दे॒वानां॑ ज्योति॑रमृते न्यक्तं ।
अ॒स्य वि॒ज्ञाना॑य बहु॒धा नि॑धीयते । तस्य सु॒म्न-म॑शीमहि ।
मा नो॑ हासीद् विचक्षणं । आ॒युरि॒न्नः प्र॑तीर्यतां ।
अ॒नन्धा-श्चक्षु॑षा वयं । जी॒वा ज्योति॑-रशीमहि ।
सु॒वर् ज्योति॑-रुतामृतं । श्रो॒त्रेण॑ भद्रमु॒त शृ॑ण्वन्ति सत्यं ।
श्रो॒त्रेण॑ वाचं बहु॒धोद्य॑मानां । श्रो॒त्रेण॑ मोद॒श्च मह॑श्च श्रूयते ।
श्रो॒त्रेण॑ सर्वा दि॒श आ॑शृणोमि । येन प्रा॒च्या उ॒त दक्षि॑णा ।
प्र॒तीच्यै॑ दि॒शः शृ॑ण्वन्त्यु॒त्तरा॑त् । तदिच्छ्रो॒त्रं बहु॑धोद्यमानं ।
अ॒रान्न ने॒मिः प॒रि सर्वं॑ बभूव ॥ 53 (22)

T.B.2.7.7.1 to T.B.2.7.7.7, for para 54 to 60

सि॒हे॒ व्याघ्र॑ उ॒त या॑ पृ॒दाकौ॑ । त्वि॒षि-र॒ग्नौ ब्रा॒ह्म॒णे सू॒र्ये या॑ ।
 इन्द्रं॑ या॒ दे॒वी सु॒भगा॑ ज॒जान॑ । सा न आ॒गन् वर्च॑सा स॒म्वि॒दाना॑ ।
 या रा॒ज॒न्ये दु॒न्दुभा॑वाय॒तायां॑ । अश्व॑स्य॒ क्र॒द्वे पु॒रुष॑स्य मा॒यौ ।
 इन्द्रं॑ या॒ दे॒वी सु॒भगा॑ ज॒जान॑ । सा न आ॒गन् वर्च॑सा स॒म्वि॒दाना॑ ।
 या ह॒स्ति॒नि द्वी॒पिनि॑ या हि॒रण्ये॑ । त्वि॒षि-र॒श्वेषु॑ पु॒रुषेषु॑ गो॒षु ॥ 54

इन्द्रं॑ या॒ दे॒वी सु॒भगा॑ ज॒जान॑ । सा न आ॒गन् वर्च॑सा स॒म्वि॒दाना॑ ।
 रथे॑ अ॒क्षेषु॑ वृष॒भस्य॑ वा॒जे । वा॒ते पर्ज॑न्ये वरु॒णस्य॑ शु॒ष्मे ।
 इन्द्रं॑ या॒ दे॒वी सु॒भगा॑ ज॒जान॑ । सा न आ॒गन् वर्च॑सा स॒म्वि॒दाना॑ ।
 रा॒डसि॑ वि॒राडसि॑ । स॒म्रा॒डसि॑ स्व॒राडसि॑ ।
 इन्द्रा॑य त्वा ते॒जस्व॑ते ते॒जस्व॑न्तः श्री॒णामि॑ ।
 इन्द्रा॑य त्वौज॒स्वत ओज॑स्व॒न्तः श्री॒णामि॑ ॥ 55

इन्द्रा॑य त्वा प॒यस्व॑ते प॒यस्व॑न्तः श्री॒णामि॑ ।
 इन्द्रा॑य त्वाऽऽयु॒ष्मत॑ आयु॒ष्मन्तः श्री॒णामि॑ ।
 तेजो॑ऽसि । तत्ते प्र॒यच्छा॑मि । तेज॑स्वदस्तु मे मुखं॑ ।
 तेज॑स्वच्छि॒रो अस्तु॑ मे । तेज॑स्वान् वि॒श्वतः॑ प्र॒त्यङ् ।
 तेज॑सा संपि॒पृग्धि॑ मा । ओजो॑ऽसि । तत्ते प्र॒यच्छा॑मि ॥ 56

ओज॑स्वदस्तु॑ मे॒ मुखं॑ । ओज॑स्वच्छि॒रो अस्तु॑ मे ।
 ओज॑स्वान्. वि॒श्वतः॑ प्र॒त्यङ् । ओज॑सा संपि॒पृग्धि॑ मा । पयो॑ऽसि ।
 तत्ते॑ प्रयच्छामि । पय॑स्वदस्तु॑ मे॒ मुखं॑ । पय॑स्वच्छि॒रो अस्तु॑ मे ।
 पय॑स्वान्. वि॒श्वतः॑ प्र॒त्यङ् । पय॑सा संपि॒पृग्धि॑ मा ॥ 57

आयु॑रसि । तत्ते॑ प्रयच्छामि । आयु॑ष्मदस्तु॑ मे॒ मुखं॑ ।
 आयु॑ष्मच्छि॒रो अस्तु॑ मे । आयु॑ष्मान्. वि॒श्वतः॑ प्र॒त्यङ् ।
 आयु॑षा संपि॒पृग्धि॑ मा । इ॒मम॑ग्न आयु॑षे वर्च॑से कृ॒धि ।
 प्रि॒यꣳ रे॒तो वरु॑ण सोम॒ राजन् । मा॒तेवा॑स्मा अदि॒ते शर्म॑ यच्छ ।
 विश्वे॑ दे॒वा जर॑दष्टि॒र् यथा॑ऽसत् ॥ 58

आयु॑रसि वि॒श्वायु॑रसि । सर्वा॑यु॒रसि॑ सर्व॒मायु॑रसि ।
 यतो॑ वातो॒ मनो॑जवाः । यतः॑ क्षर॒न्ति सि॑न्धवः ।
 तासां॑ त्वा सर्वा॑साꣳ रु॒चा । अ॒भिषि॑ञ्चामि वर्च॑सा ।
 स॒मु॒द्र इ॒वासि॑ ग॒ह्वना॑ । सोम॑ इ॒वास्य॑दाभ्यः ।
 अ॒ग्निरि॑व वि॒श्वतः॑ प्र॒त्यङ् । सूर्य॑ इ॒व ज्यो॑तिषा वि॒भूः ॥ 59

अपां॑ यो॑ द्र॒वणे॑ र॒सः । त-म॒ह-म॒स्मा आ॒मुष्या॑य॒णाय॑ ।
 तेज॑से ब्र॒ह्मव॑र्च॒साय॑ गृ॒ह्णामि॑ । अपां॑ य॒ ऊर्मो॑ र॒सः ।
 त-म॒ह-म॒स्मा आ॒मुष्या॑य॒णाय॑ । ओज॑से वी॒र्या॑य गृ॒ह्णामि॑ ।
 अपां॑ यो॑ म॒द्ध्यतो॑ र॒सः । त-म॒ह-म॒स्मा आ॒मुष्या॑य॒णाय॑ ।
 पु॒ष्ट्यै॑ प्र॒जन॑नाय गृ॒ह्णामि॑ । अपां॑ यो॑ य॒ज्ञियो॑ र॒सः ।
 त-म॒ह-म॒स्मा आ॒मुष्या॑य॒णाय॑ । आयु॑षे दी॒र्घायु॑त्वाय गृ॒ह्णामि॑ ॥ 60 (23)

1.21 अन्न सूक्तं

T.B.2.8.8.1 to T.B.2.8.8.4, for para 61 to 63

अ॒हम॑स्मि प्र॒थम॑जा ऋ॒तस्य॑ । पूर्वं॑ दे॒वेभ्यो॑ अ॒मृत॑स्य ना॒भिः ।
 यो मा॑ द॒दाति॑ स इ॒ देव॑ मा वाः । अ॒ह-म॒न्न-म॒न्न-म॑द॒न्तम॑द्भि ।
 पूर्वं॑-म॒ग्नेर॑पि द॒हत्य॑न्नं । यत्तौ॑ हा ऽऽसा॑ते अ॒हमु॑त्तरेषु ।
 व्या॒त्तम॑स्य प॒शव॑ स्सु॒जंभं॑ । पश्य॑न्ति धी॒राः प्र॑च॒रन्ति॑ पा॒काः ।
 जहा॑म्यन्यं न जहा॑म्यन्यं । अ॒हम॑न्नं व॑श॒मिच्च॑रामि ॥ 61

स॒मा॒नम॑र्थं प॒र्ये॑मि भुं॒जत् । को मा॑म॒न्नं म॑नु॒ष्यो द॑येत ।
 प॒रा॒के अ॒न्नं नि॑हि॒तं लो॑क ए॒तत् । वि॒श्वे॑र् दे॒वैः पि॒तृभि॑र् गु॒प्तम॑न्नं ।
 यद॑द्यते लु॒प्यते॑ यत् प॒रोप्य॑ते । श॒त॒त॒मी॒सा त॑नू॒र्म ब॑भूव ।
 म॒हान्तौ॑ च॒रू स॑कृद्दु॒ग्धेन॑ प॒प्रौ ।
 दि॒वञ्च॑ पृ॒श्नि पृ॑थि॒वीं च॑ सा॒कं ।

तथ्संपिबन्तो न मिनन्ति वेधसः ।

नैतद् भूयो भवति नो कनीयः ॥ 62

अन्नं प्राणमन्न-मपानमाहुः । अन्नं मृत्युं तमु जीवातुमाहुः ।

अन्नं ब्रह्माणो जरसं वदन्ति । अन्नमाहुः प्रजननं प्रजानां ।

मोघ-मन्नं विन्दते अप्रचेताः । सत्यं ब्रवीमि वध इत्थस तस्य ।

नार्यमणं पुष्यति नो सखायं । केवलाघो भवति केवलादी ।

अहं मेघ स्स्तनयन् वर्षन्नस्मि । मा-मदन्त्य-ह-मद्म्य-न्यान् ॥

अहं सदमृतो भवामि । मदादित्या अधि सर्वे तपन्ति । 63

1.22 वाख् सूक्तं

T.B.2.8.8.4 for Para 64

देवीं वाचमजनयन्त देवाः । तां विश्वरूपाः पशवो वदन्ति ।

सा नो मन्द्रेष मूर्जं दुहाना । धेनुर्वागस्मानुप सुष्टुतैतु । 64a

यद् वाग्वदन्त्य विचेतनानि । राष्ट्री देवानां निषसाद मन्द्रा ।

चतस्र ऊर्जं दुदुहे पयांसि ।

क्व स्विदस्याः परमं जगाम ॥ 64b

The expansion 64a appearing in TB.2.4.6.10

The expansion 64b appearing in TB.2.4.6.11

TB 2.8.8.4 to TB 2.8.8.5 for Para 65,66

अ॒नन्ता॑-म॒न्ताद॑धि॒ निर्मि॑तां म॒हीं । यस्यां॑ दे॒वा अ॑दधु॒र् भो॑ज॒नानि॑ ।
 ए॒काक्ष॑रां द्वि॒पदा॑ ऽ षट्प॒दाञ्च॑ । वाचं॑ दे॒वा उप॑जीवन्ति वि॒श्वे ।
 वाचं॑ दे॒वा उप॑जीवन्ति वि॒श्वे । वाचं॑ गन्ध॒र्वाः प॑शवो म॒नुष्याः॑ ।
 वा॒चीमा॑ वि॒श्वा भु॑वनान्यर्पि॒ता । सा नो॑ ह॒वं जु॑षता-मिन्द्र॒पत्नी॑ ।
 वा॒गक्ष॑रं प्रथ॒मजा॑ ऋ॒तस्य॑ । वेदा॑नां मा॒ता-ऽमृ॑तस्य नाभिः ॥ 65

सा नो॑ जुषा॒णोप॑यज्ञ-मागात् । अ॒वन्ती॑ दे॒वी सु॒हवा॑ मे अस्तु ।
 या॒मृष॑यो मन्त्र॒कृ॒तो म॑नीषिणः । अ॒न्वैच्छ॑न् दे॒वा-स्त॑पसा श्रमे॒ण ।
 तां दे॒वीं वा॒चं ह॑विषा यजामहे । सा नो॑ दधातु सु॒कृत॑स्य लो॒के ।
 च॒त्वारि॑ वाक् परि॒मिता॑ प॒दानि॑ । तानि॑ वि॒दुर् ब्रा॑ह्म॒णा ये म॑नीषिणः ।
 गुहा॑ त्रीणि निहि॒ता ने॑ङ्गयन्ति । तुरी॑यं वा॒चो म॑नुष्या वदन्ति ॥ 66

1.23 श्रद्धा सूक्तं

TB 2.8.8.5 to TB 2.8.8.8 for Para 67,68, 69a

श्रद्ध॑या ऽग्नि॒ स्समि॑द्ध्यते । श्रद्ध॑या वि॒न्दते॑ ह॒विः ।
 श्रद्धां॑ भ॒गस्य॑ मूर्द्ध॒नि । वच॑सा ऽवे॒दया॑मसि ।
 प्रि॒यं श्रद्धे॑ द॒दतः॑ । प्रि॒यं श्रद्धे॑ दि॒दास॑तः ।
 प्रि॒यं भो॒जेषु॑ यज्व॒सु । इ॒दं म॑ उ॒दितं॑ कृ॒धि ।
 यथा॑ दे॒वा अ॑सुरेषु । श्रद्धा॑मु॒ग्रेषु॑ च॒क्रिरे॑ ॥ 67

ए॒वं भो॒जेषु॑ य॒ज्वसु॑ । अ॒स्माक॑-मु॒दितं॑ कृ॒धि ।
श्र॒द्धां दे॒वा य॑ज॒मानाः॑ । वा॒युगो॑पा उ॒पास॑ते ।
श्र॒द्धां हृ॒दय्य॑या-ऽऽकू॒त्या । श्र॒द्धया॑ हू॒यते॑ ह॒विः ।
श्र॒द्धां प्रा॒तर् ह॒वाम॑हे । श्र॒द्धां म॒द्ध्यन्दि॑नं प॒रि ।
श्र॒द्धां सूर्य॑स्य नि॒मृचि॑ । श्र॒द्धे श्र॒द्धाप॑ये॒ह मा ॥ 68

श्र॒द्धा दे॒वानधि॑वस्ते । श्र॒द्धा वि॒श्वमि॑दं जगत् ।
श्र॒द्धां का॒मस्य॑ मा॒तरं॑ । ह॒विषा॑ वर्द्ध॒याम॑सि । 69a

1.24 ब्रह्म सूक्तं

TB 2.8.8.10 to TB 2.8.8.11 for Para 69b to 71

ब्र॒ह्म ज॒ज्ञानं॑ प्र॒थमं॑ पु॒रस्ता॑त् । वि सी॒मत॑ स्सु॒रुचो॑ वे॒न आ॑वः ।
स बु॒द्धि॒नया॑ उ॒पमा॑ अ॒स्य वि॒ष्ठाः । स॒तश्च॑ यो॒नि-म॑स॒तश्च॑ वि॒वः ॥
पि॒ता वि॒राजा॑मृष॒भो र॒यीणां॑ । अ॒न्तरि॑क्षं वि॒श्वरू॑प आ॒विवे॑श ॥ 69b

तम॑कै॒रभ्य॑र्चन्ति व॒त्सं । ब्र॒ह्म स॒न्तं ब्र॒ह्मणा॑ वर्द्ध॒यन्तः॑ ॥
ब्र॒ह्म दे॒वान॑ज॒नय॑त् । ब्र॒ह्म वि॒श्वमि॑दं जगत् ॥
ब्र॒ह्मणः॑ क्ष॒त्रं निर्मि॑तं । ब्र॒ह्म ब्रा॒ह्मण॑ आ॒त्मना॑ ॥

अ॒न्तर॑स्मिन्नि॒मे लो॒काः । अ॒न्त वि॒श्वमि॒दं जग॑त् ।
ब्र॒ह्मै॒व भू॒तानां॑ ज्येष्ठं॑ । तेन॑ कोऽ॒र्हति॑ स्प॒र्द्धितुं॑ ॥ 70

ब्र॒ह्मं दे॒वा-स्त्रय॑स्त्रि॒ंशत् । ब्र॒ह्मन्नि॒न्द्र प्र॒जाप॑ती ।
ब्र॒ह्मन् ह॒ विश्वा॑ भू॒तानि॑ । ना॒वीवा॑न्त स्स॒माहि॑ता ॥
चत॑स्र आ॒शाः प्र॒चर॑न्त्व॒ग्नयः॑ । इ॒मन्नो॑ य॒ज्ञन्न॑यतु प्र॒जान॑न् ।
घृ॒तं पि॒न्वन्न॑ज॒रं सु॒वीरं॑ । ब्र॒ह्म स॒मिद् भ॑व॒त्याहु॑तीनां ॥ 71

1.25 गो सूक्तं

TB 2.8.8.11 to TB 2.8.8.11 for Para 72

आ गा॒वो अ॒गम॑न्नु॒त भ॒द्र-म॑क्रन् । सीद॑न्तु गो॒ष्ठे र॑णय॒न्त्वस्मे॑ ॥
प्र॒जाव॑तीः पु॒रुरू॒पा इ॒ह स्युः॑ । इ॒न्द्राय॑ पू॒र्वी रु॒षसो॑ दु॒हानाः॑ ।
इ॒न्द्रो य॑ज्व॒ने पृ॑णते च शि॒क्षति॑ । उ॒पेद्द॑दाति न स्वं मु॒षाय॑ति ।
भू॒योभू॒यो र॒यिमि॑दस्य व॒र्द्धय॑न् । अ॒भिन्ने॑ खि॒ल्ले नि॑दधाति दे॒वयुं॑ ।

न ता न॑श॒न्ति न॑ द॒भाति॑ तस्करः । नैना॑ अ॒मि॒त्रो व्य॑थि॒राद॑ध॒र्षति॑ ।
दे॒वाऽश्च॑ या॒भिर् य॑ज॒ते द॑दाति च ।
ज्यो॒गित्ता॑भि स्स॒चते॑ गो॒पति॑ स्सह ॥ 72a

न ता अ॒र्वा रे॒णु॒कका॑टो अ॒श्नु॒ते ।
न स॑ऽस्कृ॒तत्र॑-मु॒पय॑न्ति ता अ॒भि ।

उ॒रुगा॒यम॒भयं॑ तस्य॑ ता अनु॑ ।

गा॒वो म॒र्त्यस्य॑ वि॒चर॑न्ति यज्व॑नः । 72b

Both 72a and 72b appearing in T.B.2.4.6.9

TB 2.8.8.12 for Para 73 to 74

गा॒वो भ॒गो गा॒व इन्द्रो॑ मे अ॒च्छात् । गा॒व स्सोम॑स्य प्रथ॒मस्य॑ भक्षः ।

इ॒मा या गा॒व स्सज॑नास इन्द्रः॑ । इ॒च्छामी॑-बृ॒दा मन॑सा चिदिन्द्रं॑ ।

यू॒यं गा॒वो मे॒दय॑था कृ॒शञ्चित् ।

अ॒श्ली॒लं चि॑त् कृ॒णु॒था सु॒प्रती॑कं ॥ 73

भ॒द्रं गृ॒हं कृ॒णु॒थ भ॒द्रवा॑चः । बृ॒हद् वो व॑य उ॒च्यते॑ स॒भासु॑ ।

प्र॒जाव॑ती स्सू॒यव॑सꣳ रि॒शन्तीः॑ । शु॒द्धा अप॑ स्सुप्रपा॒णे पि॑बन्तीः ।

मा व॑ स्तेन ई॒शत॑ मा ऽघ॒शꣳसः॑ । परि॑ वो हे॒ती रु॒द्रस्य॑ वृ॒ज्यात् ।

उ॒पेद॑-मु॒पपर्च॑नं । आ॒सु गो॒षूप॑पृ॒च्यतां॑ । उ॒पर्ष॑भ॒स्य रे॑त॒सि ।

उ॒पेन्द्र॑ तव वी॒र्ये॑ ॥ 74 (24)

1.26 सूर्या चन्द्रमसा सूक्तं

TB 2.8.9.1 for Para 75 to 77

ता सूर्याचन्द्रमसा विश्वभृत्तमा महत् । तेजो वसुमद्-राजतो दिवि ।
 सामात्माना चरत स्सामचारिणा । ययौर्व्रतं न ममे जातु देवयोः ।
 उभावन्तौ परियात अम्या । दिवो न रश्मीः स्तनुतो व्यर्णवे ।
 उभा भुवन्ती भुवना कविक्रतू । सूर्या न चन्द्रा चरतो हतामती ।
 पती द्युमद् विश्वविदा उभा दिवः ।
 सूर्या उभा चन्द्रमसा विचक्षणा ॥ 75

विश्ववारा वरिवोभा वरेण्या । ता नोऽवतं मतिमन्ता महिब्रता ।
 विश्ववपरी प्रतरणा तरन्ता । सुवर्विदा दृशये भूरिरश्मी ।
 सूर्या हि चन्द्रा वसु त्वेष दर्शता ।
 मनस्विनोभा ऽनुचरतोनु सं दिवं ।
 अस्य श्रवो नद्य स्सप्त बिभ्रति ।
 द्यावाक्षामा पृथिवी दर्शतं वपुः ।
 अस्मे सूर्याचन्द्रमसा-ऽभिचक्षे ।
 श्रद्धे कमिन्द्र चरतो विचर्तुरं ॥ 76

पूर्वापरं चरतो माययैतौ । शिशू क्रीडन्तौ परियातो अद्ध्वरं ।
विश्वान्यन्यो भुवनाऽभिचष्टे । ऋतूनन्यो विदधज्जायते पुनः ।

हिरण्यवर्णाः शुचयः पावका यासु जातः कश्यपो यास्विन्द्रः ।
अग्नियाँ गर्भं दधिरे विरूपास्ता न आपश्शः स्योना भवन्तु ॥
यासाँ राजा वरुणो याति मध्ये सत्यानृते अवपश्यन् जनानां ।
मधुश्चुत इशुचयो याः पावकास्ता न आपश्शः स्योना भवन्तु ॥ 77a

यासाँ देवा दिवि कृण्वन्ति भक्ष य्या अन्तरिक्षे बहुधा भवन्ति ।
याः पृथिवीं पयसोन्दन्ति शुक्रास्ता न आपश्शः स्योना भवन्तु ॥

शिवेन मा चक्षुषा पश्यताप शिवया तनुवोप स्पृशत त्वचं मे ।
सर्वाँ अग्नीँ रप्सुषदो हुवे वो मयि वर्चो
बलमोजो नि धत्त ॥ 77b

आपो भद्रा घृतमिदाप आसु रग्नीषो मौ बिभ्रत्याप इत्ताः ।
तीव्रो रसो मधुप्रचा-मरङ्गम आमा प्राणेन सहवर्च सागन् ।

आदि॒त्प॒श्या॒म्यु॒त वा॒ शृ॒णो॒म्या॒ मा॒ घो॒षो ग॒च्छ॒ति वा॒ङ्म॒ आ॒सां ।

म॒न्ये भे॒जानो॑ अ॒मृत॑स्य॒ तर्हि॑ हि॒र॒ण्य॒वर्णा॑ अ॒तृ॒पं य॑दा वः । 77c

Expansion 77a appearing in TS 5.6.1.1

Expansion 77b appearing in TS 5.6.1.2

Expansion 77c appearing in TS.5.6.1.4

1.27 नासदासीय सूक्तं

TB 2.8.9.3 to TB 2.8.9.7 for Para 78 to 81

ना॒सदा॑सी॒न्नो स॒दासी॑त् त॒दानीं॑ । ना॒सीद्-र॒जो नो॑ व्यो॒मा प॒रो य॒त् ।

कि॒-मा॒वरी॑वः कु॒ह क॒स्य श॑र्मन् ।

अ॒भः कि॒मासी॑द्-ग॒हनं॑ ग॒भीरं॑ ॥ 78

न मृ॒त्यु-र॒मृतं॑ तर्हि॒ न । रा॒त्रिया॑ अ॒ह आ॑सीत् प्र॒केतः॑ ।

आ॒नी॒दवा॑त॒ स्व॒धया॑ तदे॒कं । तस्मा॑द्वा॒न्यन् न॑ प॒रः किं॑ च॒नास॑ ।

तम॑ आ॒सीत् तम॑सा गू॒ढम॑ग्रे प्र॒केतं॑ । स॒लिल॑ सर्व॒ मा इ॒दं ।

तु॒च्छे ना॒भ्वपि॑हितं॒ यदा॑सीत् । तम॑सः तन्महि॒ना जा॑यतै॒कं ।

का॒मस्त॑द॒ग्रे स॒मव॑र्त॒ताधि॑ । म॒नसो॑ रे॒तः प्र॑थ॒मं य॑दासीत् ॥ 79

स॒ तो ब॒न्धुम॑स॒ति नि॒रवि॑न्दन् । ह॒दि प्र॑ती॒ष्या क॒वयो॑ म॒नीषा॑ ।

ति॒रश्ची॑नो वि॒ततो॑ र॒श्मि-रे॑षां ।

अ॒धः स्वि॑दासी(३) दु॒परि॑ स्वि॒दासी॑(३)त् ।

रे॒तोधा॑ आ॒सन् म॒हिमा॑न आ॒सन् ।

स्व॒धा अ॒वस्तात् प्र॒यतिः॑ पर॒स्तात् ।

को अ॒ब्धा वे॒द क इ॒ह प्र वो॑चत् । कु॒त आ॒जाता॑ कु॒त इ॒यं वि॑सृष्टिः ।

अ॒र्वाग् दे॒वा अ॒स्य वि॑सर्ज॒नाय॑ ।

अ॒था को वे॒द यत॑ आ॒बभू॑व ॥ 80

इ॒यं वि॑सृष्टि॒र् यत॑ आ॒बभू॑व । य॒दि वा द॒धे य॒दि वा न॑ ।

यो अ॒स्याद्ध्य॑क्षः पर॒मे व्यो॑मन् । सो अ॒ङ्ग वे॒द य॒दि वा न॑ वे॒द ।

कि॒ञ्चि॒त् स्वि॒द्-वनं॑ क॒ उ स॒ वृक्ष॑ आसीत् ।

यतो॑ द्या॒वापृ॑थि॒वी नि॑ष्ट॒तक्षुः॑ । म॒नीषि॑णो म॒नसा॑ पृ॒च्छते॒दु तत् ।

यद॒ध्यति॑ष्ठद् भु॒वनानि॑ धा॒रयन् । ब्र॒ह्म वनं॑ ब्र॒ह्म स॒ वृक्ष॑ आसीत् ।

यतो॑ द्या॒वापृ॑थि॒वी नि॑ष्ट॒तक्षुः॑ ॥ म॒नीषि॑णो म॒नसा॑ वि॒ब्रवी॑मि वः ।

ब्र॒ह्माद्ध्य॑तिष्ठद् भु॒वनानि॑ धा॒रयन् । 81

1.28 भाग्य सूक्तं

TB 2.8.9.7 to TB 2.8.9.9 for Para 82 to 84

प्रा॒तर॒ग्निं प्रा॒तरिन्द्र॑ ह॒वामहे॑ । प्रा॒तर् मि॒त्राव॑रुणा प्रा॒तर॒श्विना॑ ॥
 प्रा॒तर् भ॒गं पू॒षणं॑ ब्र॒ह्मण॑स्पतिं । प्रा॒तस्सोम॑मु॒त रुद्र॑ हु॒वेम ॥
 प्रा॒तर्जितं॑ भ॒गमु॒ग्र हु॒वेम । व॒यं पु॒त्रमदि॑तेर्यो वि॒धर्त्ता ।
 आ॒द्ध्रश्चि॒द्यं म॒न्यमा॑न-स्तु॒रश्चित् । रा॒जा चि॒द्यं भ॒गं भ॒क्षीत्या॑ह ॥ 82

भ॒ग प्र॒णे॒तर् भ॒ग स॒त्यरा॑धः । भ॒गेमां॑ धि॒यमु॒दव द॑दन्नः ।
 भ॒ग प्र णो॑ ज॒नय॑ गो॒भिर॒श्वैः । भ॒ग प्र नृ॑भिर् नृ॒वन्त॑ स्स्याम ॥
 उ॒तेदा॑नीं भ॒गव॑न्त॒ स्स्याम॑ । उ॒त प्र॑पि॒त्व उ॒त म॒ध्ये अ॒ह्नां ।
 उ॒तोदि॑ता म॒घव॑न्त् सूर्य॑स्य । व॒यं दे॒वाना॑ सु॒मतौ॑ स्याम ॥
 भ॒ग ए॒व भ॒गवा॑ अस्तु दे॒वाः । तेन॑ व॒यं भ॒गव॑न्त॒ स्स्याम॑ । 83

त॒न्त्वा भ॒ग सर्व॑ इ॒ज्जो॑हवीमि । स नो॑ भ॒ग पु॒र॒एता॑ भवे॒ह ॥
 स॒म॒ध्वरा॑योष॒सो न॑मन्त । द॒धि॒क्रा॒वे॒व शु॒चये॑ प॒दाय॑ ।
 अ॒र्वा॒ची॒नं व॑सु॒विदं॑ भ॒गन्नः॑ । रथ॑मि॒वाश्वा॑ वा॒जिन॑ आ व॒हन्तु॑ ॥
 अ॒श्वा॒वती॑र् गो॒मती॑र् न उ॒षासः॑ । वी॒र॒वती॑ स्स॒दमु॑च्छन्तु भ॒द्राः ।
 घृ॒तं दु॒हाना॑ वि॒श्वतः॑ प्र॒पी॒नाः ।
 यू॒यं पा॑त स्व॒स्तिभि॑ स्स॒दानः॑ ॥ 84 (25)

1 . 29 नक्षत्र सूक्तं(वाक्यं)

T.B.3.1.1.1 to T.B.3.1.3.3, for para 85 to 112

1.नक्षत्रं – कृत्तिका

देवता – अग्निः

अ॒ग्नि॒र्नः॑ पा॒तु कृ॒त्ति॒काः॑ । नक्ष॑त्रं दे॒वमि॑न्द्रि॒यं । इ॒दमा॑सां वि॒चक्ष॑णं ।
ह॒वि॒रासं॑ जु॒होत॑न । यस्य॑ भा॒न्ति र॒श्मयो॑ यस्य॑ के॒तवः॑ ।
यस्ये॒मा वि॒श्वा भु॑व॒नानि॑ सर्वा॑ । स कृ॒त्ति॒काभि॑र॒भि स॒म्व॑सानः ।
अ॒ग्नि॒र्नो दे॒व स्सु॑वि॒ते द॑धातु ॥ 1

2. नक्षत्रं – रोहिणी

देवता – प्रजापतिः

प्र॒जाप॑ते रोहि॒णी वे॑तु॒ पत्नी॑ । वि॒श्वरू॑पा बृ॒हती चि॒त्रभा॑नुः । 85
सा नो॑ य॒ज्ञस्य॑ सु॒वि॒ते द॑धातु । यथा॑ जी॒वेम॑ श॒रद॑ स्स॒वीराः॑ ।
रोहि॒णी दे॒व्युद॑गात् पु॒रस्ता॑त् । वि॒श्वा रू॒पाणि॑ प्र॒तिमो॑द॒माना॑ ।
प्र॒जाप॑तिꣳ ह॒विषा॑ वर्द्ध॒यन्ती॑ । प्रि॒या दे॒वाना॑-मु॒पया॑तु य॒ज्ञं ॥ 2

3.नक्षत्रं – मृगशीर्षः

देवता – सोमः

सोमो॑ रा॒जा मृ॒गशी॑र्षेण आ॒गन् । शि॒वं नक्ष॑त्रं प्रि॒यम॑स्य॒ धाम॑ ।
आ॒प्याय॑मानो बहु॒धा जने॑षु । रे॒तः प्र॒जां य॑ज॒माने॑ द॒धातु॑ । 86
य॒त्ते नक्ष॑त्रं मृ॒गशी॑र्षम॒स्ति । प्रि॒यꣳ रा॒जन् प्रि॒यत॑मं प्रि॒याणां॑ ।
तस्मै॑ ते सोम॒ ह॒विषा॑ वि॒धेम॑ । श॒न्न ए॒धि द्वि॒पदे॑ शंचतु॒ष्पदे॑ ॥ 3

4. नक्षत्रं – आर्द्रा

देवता – रुद्रः

आर्द्रया॑ रुद्रः॑ प्रथ॑मान एति॑ । श्रेष्ठो॑ दे॒वानां॑ पति॑र॒घ्नियानां॑ ॥
 नक्ष॑त्रमस्य ह॒विषा॑ वि॒धेम॑ । मा नः॑ प्र॒जाꣳ री॑रिषन् मोत॑ वी॒रान् ।
 हेती॑ रुद्र॒स्य परि॑ णो वृ॒णक्तु॑ । आर्द्रा॑ नक्ष॑त्रं जुष॒ताꣳ ह॒विर्नः॑ । 87
 प्रमु॑ञ्चमानौ दुरि॒तानि॑ वि॒श्वा । अपा॑घशꣳस-न्नुद॒ताम॑रातिं ॥ 4

5. नक्षत्रं – पुनर्वसु

देवता – अदितिः

पुन॑र्नो दे॒व्यदि॑तिः स्पृ॒णोतु॑ । पुन॑र्वसू नः पुन॑रेतां य॒ज्ञं ।
 पुन॑र्नो दे॒वा अभि॑यन्तु स॒र्वे । पुनः॑ पुन॑र्वो ह॒विषा॑ यजामः ।
 ए॒वा न दे॒व्यदि॑ति-र॒नर्वा । वि॒श्वस्य॑ भ॒र्त्री ज॑गतः प्र॒तिष्ठा ।
 पुन॑र्वसू ह॒विषा॑ वर्द्ध॒यन्ती॑ । प्रि॒यं दे॒वाना-म॑प्येतु॒ पाथः॑ ॥ 5 (88)

6. नक्षत्रं – पुष्यः

देवता – बृहस्पतिः

बृह॑स्पतिः प्रथ॑मञ्जायमानः । ति॒ष्यं नक्ष॑त्रम॒भि सं॑बभूव ।
 श्रेष्ठो॑ दे॒वानां॑ पृ॒तना॑सु जि॒ष्णुः । दि॒शो ऽनु॑ सर्वा अभ॑यन्नो अस्तु ।
 ति॒ष्यः पु॒रस्ता॑दु॒त म॑द्ध्यतो नः । बृह॑स्पतिर् नः परि॑पातु प॒श्चात् ।
 बा॒धेतां॑ द्वेषो अभ॑यं कृ॒णुतां॑ । सु॒वीर्य॑स्य प॒तय॑स्स्याम ॥ 6

7. नक्षत्रं – आश्रेषं

देवता – सर्पाः

इ॒दं॑ स॒र्पेभ्यो॑ ह॒विर॑स्तु जु॒ष्टं॑ । आ॒श्रेषा॑ ये॒षा-म॑नु॒यन्ति॑ चे॒तः॑ । 89
 ये अ॒न्तरि॑क्षं पृ॒थि॒वीं क्षि॑यन्ति । ते न॒ स्स॒र्पासो॑ ह॒वमा॑गमि॒ष्ठाः ।
 ये रो॒चने॑ सू॒र्यस्या॑पि सर्पाः । ये दि॒वं दे॒वी-म॑नु सञ्च॑रन्ति ।
 ये॒षामा॑श्रेषा अनु॒यन्ति॑ का॒मं॑ । तेभ्य॑ स्स॒र्पेभ्यो॑ म॒धुम॑ज्जुहोमि ॥ 7

8. नक्षत्रं – मघा

देवता – पितरः

उ॒प॒हू॒ताः पि॒तरो॑ ये म॒घासु॑ । म॒नोज॑वस स्सु॒कृत॑ स्सु॒कृ॒त्याः ।
 ते नो॑ नक्ष॒त्रे ह॒वमा॑गमि॒ष्ठाः । स्व॒धाभि॑र् य॒ज्ञं प्र॑यतं जुषन्तां । 90
 ये अ॒ग्नि॒दग्धा॑ ये ऽ॒ग्नि॒दग्धाः॑ । ये ऽमु॑ल्लो॒कं पि॒तरः॑ क्षि॒यन्ति॑ ।
 या॒ञ्च वि॒द्म या॑ञ् उ॒ च न॑ प्र॒विद्म॑ ।
 म॒घासु॑ य॒ज्ञञ् सु॒कृतं॑ जुषन्तां ॥ 8

9. नक्षत्रं – पूर्वफल्गुनी

देवता – अर्यमा

ग॒वां प॒तिः फ॒ल्गु॒नीना॑-म॒सि त्वं॑ । तद॑र्यमन् वरुण मि॒त्र चा॒रु ।
 तं त्वा॑ व॒यञ् स॒नितार॑ञ् स॒नीनां॑ । जी॒वा जी॑वन्तमु॒प स॒म्वि॑शेम ।
 ये॒नेमा॑ वि॒श्वा भु॒वनानि॑ सज्जिता । यस्य॑ दे॒वा अनु॑स॒य्यन्ति॑ चे॒तः॑ । 91
 अ॒र्य॒मा रा॒जाऽज॒र-स्तु॑विष्मान् । फ॒ल्गु॒नीना॑-मृष॒भो रो॑रवीति ॥ 9

10. नक्षत्रं – उत्तर फल्गुनी

देवता – भगः

श्रेष्ठो देवानां भगवो भगासि । तत्त्वा विदुः फल्गुनी-स्तस्य वित्तात् ।
 अस्मभ्यं क्षत्रमजरं सुवीर्यं । गोम-दश्व-वदुपसन्नुदेह ।
 भगो ह दाता भग इत्प्रदाता । भगो देवीः फल्गुनी-राविवेश ।
 भगस्येत्तं प्रसवं गमेम । यत्र देवै स्सधमादं मदेम । ॥ 10/ 92

11. नक्षत्रं – हस्तः

देवता – सविता

आयातु देव स्सवितोपयातु । हिरण्ययेन सुवृता रथेन ।
 वहन् हस्तं सुभगं विद्वनापसं । प्रयच्छन्तं पपुरिं पुण्यमच्छ ।
 हस्तः प्रयच्छत्वमृतं वसीयः । दक्षिणेन प्रतिगृभ्णीम एनत् ।
 दातार-मद्य सविता विदेय । यो नो हस्ताय प्रसुवाति यज्ञं ॥ 11

12. नक्षत्रं – चित्रा

देवता – त्वष्टा

त्वष्टा नक्षत्र-मभ्येति चित्रां । सुभस्सं युवतिं रोचमानां । 93
 निवेशयन्न-मृतान् मर्त्यांश्च । रूपाणि पिशन् भुवनानि विश्वा ।
 तन्नस्त्वष्टा तदु चित्रा विचष्टां । तन्नक्षत्रं भूरिदा अस्तु मह्यं ।
 तन्नः प्रजां वीरवतीं सनोतु । गोभिर्नो अश्वै स्समनक्तु यज्ञं ॥ 12

13. नक्षत्रं – स्वाती

देवता – वायुः

वा॒युर् नक्ष॑त्र-म॒भ्येति॑ नि॒ष्ट्यां॑ । ति॒ग्मशृ॑ंगो वृष॒भो रो॑रुवाणः ।
समी॑रयन् भुव॒ना मा॑तरिश्वा । अप॒ द्वेषा॑सि नुद॒ता-म॑रातीः । 94
तन्नो॑ वा॒यस्तदु॑ नि॒ष्ट्या श्रृ॑णोतु । तन्नक्ष॑त्रं भू॒रिदा॑ अस्तु॒ मह्यं॑ ।
तन्नो॑ दे॒वासो॒ अनु॑ जानन्तु॒ कामं॑ । यथा॒ तरे॑म दु॒रितानि॑ वि॒श्वा ॥ 13

14. नक्षत्रं – विशाखा

देवता – इन्द्राग्नीः

दूर-म॒स्मच्छ॑त्रवो यन्तु॒ भी॒ताः । तदिन्द्रा॑ग्नी कृ॒णुतां॑ तद् वि॒शाखे॑ ।
तन्नो॑ दे॒वा अनु॑मदन्तु॒ यज्ञं॑ । प॒श्चात् पु॒रस्ता॑दभयन्नो अस्तु ।
नक्ष॑त्राणा-मधि॒पत्नी॑ वि॒शाखे॑ । श्रेष्ठा॑विन्द्राग्नी भुव॒नस्य॑ गो॒पौ । 95
विषू॑च श॒शत्रू॑-नप॒बाध॑मानौ । अप॒क्षुध॑-न्नुद॒ताम॑रातिं । ॥ 14

15. पौर्णमासि

पूर्णा॑ प॒श्चादु॑त् पूर्णा॑ पु॒रस्ता॑त् । उन्म॑द्ध्यतः पौ॒र्णमा॑सी जि॒गाय॑ ।
तस्यां॑ दे॒वा अधि॑ स॒म्वस॑न्तः । उ॒त्तमे॑ नाक॒ इह॑ मा॒दय॑न्तां ।
पृ॒थ्वी सु॑वर्चा॒ युव॑ति स्सजोषाः॑ । पौ॒र्णमा॑स्युद॒गा-च्छो॑भमाना ।
आ॒प्याय॑यन्ती दु॒रितानि॑ वि॒श्वा ।
उरुं॑ दु॒हां यँज॑मानाय॒ यज्ञं॑ ॥ 15/96 (26)

16.नक्षत्रं – अनूराधा

देवता – मित्रः

ऋ॒द्ध्य॒ास्म॒ ह॒व्यैर् नम॑सोपसद्य । मि॒त्रं दे॒वं मि॒त्र॒धेय॑न्नो अस्तु ।
 अ॒नू॒रा॒धा॒न् ह॒विषा॑ व॒र्द्धय॑न्तः । श॒तं जी॒वेम॑ श॒रद॑स्स॒वीराः॑ ।
 चि॒त्रं नक्ष॑त्र-मु॒दगा॑त् पु॒रस्ता॑त् । अ॒नू॒रा॒धा॒स इति॑ यद् वद॑न्ति ।
 तन्मि॒त्र ए॒ति प॒थिभि॑र् दे॒व्या॒नैः । हि॒र॒ण्य॒यैर् वि॒त॒तै-र॒न्तरि॑क्षे ॥ 16

17.नक्षत्रं – ज्येष्ठा

देवता – इन्द्रः

इ॒न्द्रो ज्ये॑ष्ठाम॒नु नक्ष॑त्रमेति । यस्मि॑न् वृ॒त्रं वृ॑त्रतू॒र्ये त॒तार॑ । 97
 तस्मि॑न् वय-म॒मृतं॑ दु॒हानाः॑ । क्षु॒धन्त॑रेम॒ दुरि॑तिं दु॒रिष्टिं॑ ।
 पु॒र॒न्द॒राय॑ वृष॒भाय॑ धृ॒ष्णावे॑ । अ॒षाढा॑य स॒हमा॑नाय मी॒ढुषे॑ ।
 इ॒न्द्राय॑ ज्ये॑ष्ठा मधु॒मद् दु॒हाना॑ । उ॒रुं कृ॑णोतु॒ यज॑मानाय लो॒कं ॥ 17

18.नक्षत्रं – मूलं

देवता – प्रजापतिः

मू॒लं प्र॒जां वी॑र॒वतीं॑ वि॒देय॑ । प॒रा॒च्येतु॑ निर्ऋ॒तिः प॒रा॒चा ।
 गो॒भिर् नक्ष॑त्रं प॒शुभि॑ स्स॒मक्तं॑ । अ॒हर् भू॒याद् यज॑मानाय म॒ह्यं ॥ 98
 अ॒हर्नो॑ अ॒द्य सु॒विते॑ द॒धातु॑ । मू॒लं नक्ष॑त्रमि॒ति यद् वद॑न्ति ।
 प॒रा॒चीं वा॒चा निर्ऋ॒तिं नु॒दामि॑ । शि॒वं प्र॒जायै॑ शि॒वम॑स्तु म॒ह्यं ॥ 18

19.नक्षत्रं – पूर्वाषाढा

देवता – आपः

या दि॒व्या आपः॑ प॒यसा॑ सं॒बभू॑वुः । या अ॒न्तरि॑क्ष उ॒त पा॒र्त्थि॒वीर्याः॑ ।
या॒साम॑षा॒ढा अ॒नुय॑न्ति का॒मं ॥ ता न॒ आपः॑ श॒ऽस्यो॒ना भ॑वन्तु ।
याश्च॑ कू॒प्या याश्च॑ ना॒द्या स्स॑मु॒द्रियाः॑ ।
याश्च॑ वै॒शन्ती॑रु॒त प्रा॑स॒चीर्याः॑ । 99
या॒साम॑षा॒ढा म॒धु भ॑क्षयन्ति । ता न॒ आपः॑ श॒ऽस्यो॒ना भ॑वन्तु ॥ 19

20.नक्षत्रं – उत्तराषाढा

देवता – विश्वेदेवाः

तन्नो॑ वि॒श्वे उप॑शृण्वन्तु दे॒वाः । तद॑षा॒ढा अ॒भि स॑म्य॒न्तु य॒ज्ञं ।
तन्न॑क्ष॒त्रं प्र॑थतां प॒शुभ्यः॑ । कृ॒षिर् वृ॒ष्टिर् य॑ज॒माना॑य क॒ल्पतां॑ ।
शु॒भ्राः क॒न्या यु॒वत॑य स्सु॒पेश॑सः । क॒र्मकृ॑त स्सु॒कृतो॑ वी॒र्या॑वतीः ।
वि॒श्वान् दे॒वान् ह॒विषा॑ वर्द्धयन्तीः ।
अ॒षाढाः॑ का॒म मु॑प॒यान्तु॑ य॒ज्ञं ॥ 20/100

21.नक्षत्रं – अभिजिद्

देवता – ब्रह्मा

यस्मिन् ब्र॒ह्मा ऽभ्य॑जय॒त् सर्व॑मे॒तत् । अ॒मुञ्च॑ लो॒कमि॒दमू॑च॒ सर्वं॑ ॥
तन्नो॑ नक्ष॒त्र-म॒भिजि॑द् वि॒जित्य॑ । श्रि॒यं द॒धात्व॑ह॒णीय॑मानं ।

उ॒भौ लो॒कौ ब्र॒ह्म॒णा स॒ज्जि॒तेमौ । तन्नो नक्ष॒त्र-म॒भिजिद् वि॒चष्टां ।
तस्मिन् व॒यं पृ॒तना॒ स्संज॑येम । तन्नो दे॒वासो अनु॑जानन्तु का॒मं ॥ 21

22.नक्षत्रं – श्रवणं

देवता – विष्णुः

शृ॒ण्वन्ति श्रो॒णा-म॒मृत॑स्य गो॒पां ।
पु॒ण्याम॑स्या उप॒शृ॒णोमि॑ वाचं ॥ 101
म॒हीं दे॒वीं वि॒ष्णुप॑त्नी-म॒जूर्यां । प्र॒तीची॑-मे॒ना ह॒विषा॑ य॒जामः॑ ।
त्रे॒धा वि॒ष्णु-रु॒रुगा॑यो वि॒चक्र॑मे । म॒हीं दि॒वं पृ॒थि॒वी-म॒न्तरि॑क्षं ।
तच्छ्रो॒णैति॑ श्रव॒ इच्छ॑माना ।
पु॒ण्यं॑ इ॒लोकं॑ य॒जमा॑नाय कृ॒ण्वती॑ ॥ 22

23.नक्षत्रं – श्रविष्ठा

देवता – वसवः

अ॒ष्टौ दे॒वा व॑स॒व स्सो॒म्यासः॑ ।
च॒तस्रो॑ दे॒वीर॑जराः श्रवि॒ष्ठाः ।
ते य॒ज्ञं पा॑न्तु र॒जसः॑ प॒रस्ता॑त् ।
स॒म्व॑त्सरी॒ण-म॒मृत॑स्व॒स्ति ॥ 102
य॒ज्ञं नः॑ पा॑न्तु व॒सवः॑ पु॒रस्ता॑त् । द॒क्षि॒णतो॑-ऽभि॒यन्तु॑ श्रवि॒ष्ठाः ।
पु॒ण्यन्न॑क्ष॒त्र-म॒भि स॒म्वि॑शाम । मा नो अ॒राति॑-र॒घश॑सा॒गन् ॥ 23

24.नक्षत्रं – शतभिषक्

देवता – वरुणः

क्ष॒त्रस्य॑ रा॒जा वरु॑णो ऽधि॒राजः॑ । नक्ष॑त्राणां श॒तभिष॑ग् वसिष्ठः ।
 तौ दे॒वेभ्यः॑ कृ॒णुतो॑ दी॒र्घमा॑युः । श॒तं सह॑स्रा भेष॒जानि॑ धत्तः ।
 य॒ज्ञन्नो॑ रा॒जा वरु॑ण उप॒यातु॑ । तन्नो॑ वि॒श्वे अ॒भि स॒म्यन्तु॑ दे॒वाः । 103
 तन्नो॑ नक्ष॑त्रं श॒तभिष॑ग् जुषा॒णं । दी॒र्घमा॑युः प्र॒तिर॑द् भेष॒जानि॑ ॥ 24

25.नक्षत्रं – पूर्वप्रोष्ठपदा

देवता – अजयेकपादः

अ॒ज ए॒कपा॑-दु॒दगा॑त् पु॒रस्ता॑त् । वि॒श्वा भू॑तानि प्र॒तिमो॑द॒मानः॑ ।
 तस्य॑ दे॒वाः प्र॒सवं॑ य॒न्ति स॒र्वे । प्रो॒ष्ठप॑दासो अ॒मृत॑स्य गो॒पाः ।
 वि॒भ्राज॑मान स्स॒मिधा॑न उ॒ग्रः । आ॒न्तरि॑क्ष-म॒रुह॑द॒गं द्यां॑ ।
 तं सूर्य॑ दे॒व-म॒ज-मे॒कपा॑दं ।
 प्रो॒ष्ठप॑दासो अ॒नुय॑न्ति स॒र्वे ॥ 25 / 104

26.नक्षत्रं – उत्तरप्रोष्ठपदा

देवता – अहिर्बुद्धिधनयः

अ॒हि बु॒द्धि॒धन॑यः प्रथ॒मान॑ ए॒ति । श्रेष्ठो॑ दे॒वाना॑मु॒त मा॑नुषा॒णां ।
 तं ब्रा॒ह्म॒णा स्सो॑म॒पा स्सो॑म्यासः । प्रो॒ष्ठप॑दासो अ॒भि र॑क्षन्ति स॒र्वे ।
 च॒त्वार॑ ए॒कम॑भि क॒र्म दे॒वाः । प्रो॒ष्ठप॑दास इति॒ यान् व॑दन्ति ।
 ते बु॒द्धि॒नियं॑ परि॒षद्य॑ स्तु॒वन्तः॑ । अ॒हि र॑क्षन्ति न॒मसो॑प॒सद्य॑ ॥ 26

27.नक्षत्रं – रेवती

देवता – पूषा

पू॒षा रे॒वत्य॑न्वेति॑ प॒न्थां॑ । पु॒ष्टि॒पती॑ प॒शुपा॑ वाज॑ब॒स्त्यौ । 105
 इ॒मानि॑ ह॒व्या प्र॑यता जुषा॑णा । सु॒गैर्नो॑ या॒नैरु॑पयातां य॒ज्ञं ।
 क्षु॒द्रान् प॒शून् र॑क्षतु रे॒वती॑ नः । गा॒वो नो॑ अ॒श्वाँ अ॒न्वेतु॑ पू॒षा ।
 अ॒न्नँ र॑क्षन्तौ बहु॒धा वि॑रूपं । वाजँ॑ स॒नुतां॑ य॒जमा॑नाय य॒ज्ञं ॥ 27

28 नक्षत्रं – अश्विनी

देवता – अश्विनी देवौ

तद॒श्विना॑-व॒श्वयु॑जोपयातां । शु॒भङ्ग॑मि॒ष्टौ सु॒यमे॑भिर॒श्वैः ।
 स्व॒न्नक्ष॑त्रँ ह॒विषा॑ यजन्तौ । म॒ध्वा संपृ॑क्तौ यजु॒षा स॑म॒क्तौ । 106
 यौ दे॒वानां॑ भि॒षजौ॑ ह॒व्यवा॑हौ । वि॒श्वस्य॑ दू॒ता-व॑मृतस्य गो॒पौ ।
 तौ नक्ष॑त्रं जुजुषा॑णोपयातां । नमो॑ऽश्वि॒भ्यां कृ॑णुमो-ऽश्व॒युग्भ्यां॑ ॥ 28

29.नक्षत्रं – अपभरणी

देवता – यमः

अप॑ पा॒प्मानं॑ भ॒रणी॑र् भ॒रन्तु॑ । तद् य॒मो रा॒जा भ॑गवान् वि॒चष्टां॑ ।
 लो॒कस्य॑ रा॒जा म॒हतो॑ म॒हान् हि॑ । सु॒गन्तः॑ प॒न्थाम॑भयं कृ॒णोतु॑ ।
 यस्मिन्॑ नक्ष॒त्रे य॒म ए॒ति रा॒जा । यस्मि॑न्नेन-म॒भ्यषि॑ञ्चन्त दे॒वाः ।
 तद॑स्य चि॒त्रँ ह॒विषा॑ य॒जाम॑ । अप॑ पा॒प्मानं॑ भ॒रणी॑र् भ॒रन्तु॑ ॥ 29

30.अमावासि

निवेशनी॑ सङ्गमनी॑ वसूनां॑ विश्वा॑ रूपाणि॑ वसू॒न्यावे॑शयन्ती ।
सहस्र॑पोष॒ सु॒भगा॑ रराणा॑ सा न आ॒गन् वर्च॑सा सम्॒विदा॑ना ।
यत्ते॑ दे॒वा अ॒दधु॑र् भा॒गधे॑य-ममा॒वा॒स्ये सम्॒वस॑न्तो म॒हित्वा॑ ।
सा नो॑ य॒ज्ञं पि॒पृहि॑ विश्व॒वारे॑ र॒यिन्नो॑ धेहि
सु॒भगे सु॒वीरं॑ ॥ 30/107 (27)

This Expansion is appearing in TS 3.5.1.1

31.चन्द्रमा

नवो॑ नवो॑ भवति॑ जा॒यमा॒नोऽह्नां॑ के॒तु-रुष॑सा॒मेत्य॑ग्रे ।
भा॒गं दे॒वेभ्यो॑ वि द॒धात्या॒यन् प्र॒चन्द्र॑मास्तिरति दी॒र्घमा॑युः ।
यमा॑दि॒त्या अ॒शु-मा॑प्या॒यय॑न्ति यम॑क्षित-म॒क्षित॑यः पिब॑न्ति ।
तेन॑ नो॒ राजा॑ वरु॒णो बृ॒हस्प॑ति रा॒प्याय॑यन्तु भु॒वन॑स्य गो॒पाः ।

This Expansion is appearing in TS 2.4.14.1

32. अहो रात्री

ये वि॒रूपे॑ सम॒नसा॑ सम्व्य॑यन्ती । सम॒नं तन्तुं॑ परि तातनाते ॥
वि॒भू प्र॒भू अनु॒भू वि॒श्वतो॑ हुवे । ते नो नक्ष॑त्रे हवमागमेतं ।
वयं दे॒वी ब्र॒ह्मणा॑ सम्वि॑दानाः । सुर॒त्नासो॑ दे॒ववी॑तिं दधानाः । 108
अ॒हो॒रा॒त्रे ह॒विषा॑ वर्द्धयन्तः । अति॑ पा॒प्मान॒-मति॑मुक्त्या गमेम ॥

33. उषा

प्रत्यु॑व दृ॒श्याय॑ती । व्यु॒च्छन्ती॑ दुहिता दिवः ।
अपो॑ म॒ही वृ॑णुते चक्षु॑षा । तमो॑ ज्योतिष्कृ॑णोति सून॒री ॥
उदु॒स्त्रिया॑ स्सचते सूर्यः॑ । सचा॑ उद्यन्नक्ष॑त्र-मर्चि॒मत् ।
तवेदु॑षो व्यु॒षि सूर्य॑स्य च । सं भ॒क्तेन॑ गमेमहि ॥ 109

34. नक्षत्रः

तन्नो॑ नक्ष॑त्र-मर्चि॒मत् । भानु॑मत्तेज उच्छ॑रत् ।
उप॑ य॒ज्ञमि॒हाग॑मत् । प्र नक्ष॑त्राय दे॒वाय॑ । इन्द्रा॑येन्दु॒ः हवामहे॑ ।
स न॑ स्सवि॒ता सु॒वथ् स॒निं । पु॒ष्टिदां॑ वी॒रव॑त्तमं ॥

35. सूर्यः

उ॒दु॒ त्यं॑ जा॒तवे॑दसं॒ दे॒वं॑ व॒हन्ति॑ के॒तवः॑ ।

दृ॒शे वि॒श्वाय॑ सूर्यं॑ ।

चि॒त्रं दे॒वाना॑-मु॒दगा॑दनी॒कं चक्षु॑र् मि॒त्रस्य॑ व॒रुण॑स्याग्नेः । 110

आ॒ऽप्रा द्या॒वापृ॑थि॒वी अ॒न्तरि॑क्ष॒ञ् सूर्य॑ आ॒त्मा

जग॑त॒ स्तस्थु॑षश्च ॥

This Expansion is appearing in T.S.1.4.43.1

36. अदितिः

अ॒दि॒तिर्न॑ उ॒रुष्य॑-त्वा॒दि॒तिः श॒र्म य॑च्छतु ।

अ॒दि॒तिः पा॒त्वञ् ह॑सः ॥

म॒हीमू॒ षु मा॒तर॑ञ् सु॒व्रता॑ना-मृ॒तस्य॑ प॒त्नी म॑वसे हु॒वेम॑ ।

तु॒वि॒क्षत्रा॑-म॒जर॑न्ती-मु॒रूची॑ञ् सु॒शर्मा॑ण-म॒दि॒तिञ् सु॒प्रणी॑तिं ।

This Expansion is appearing in T.S.1.5.11.5

37. विष्णुः

इ॒दं वि॒ष्णु॒र् वि च॑क्रमे त्रे॒धा नि द॑धे प॒दं ।
समू॒ढम॑स्य पा॒ञ् सुरे ॥

प्र तद्वि॒ष्णुः स्त॑वते वी॒र्या॑य । मृ॒गो न भी॒मः कु॑च॒रो गि॑रि॒ष्ठाः ।
यस्यो॑रुषु त्रिषु वि॒क्रम॑णेषु ।
अधि॑क्षि॒यन्ति॑ भुव॒नानि॑ वि॒श्वा ॥ 111

This Expansion is appearing in TS 1.2.13.1

This Expansion is appearing in TB 2.4.3.4

38. अग्निः

अ॒ग्नि॒र् मूर्द्धा॑ दि॒वः क॒कुत्प॑तिः पृ॒थि॒व्या अ॒यं ।
अपा॑ञ् रेता॑ञ्सि जि॒न्वति ॥

भु॒वो य॒ज्ञस्य॑ रज॒सश्च॑ ने॒ता यत्रा॑ नि॒युद्भिः॑ सच॒से शि॒वाभिः॑ ।
दि॒वि मूर्द्धा॑नं दधि॒षे सुव॑र्षां जि॒ह्वा॒मग्ने॑ च॒कृषे॑ ह॒व्यवा॑हं ॥

This Expansion is appearing in T.S.4.4.4.1

39. अनुमती

अनु॑ नोऽद्यानु॑मतिर्य॑ज्ञं दे॒वेषु॑ मन्यतां ।
अ॒ग्निश्च॑ ह॒व्यवा॑हनो भवतां दा॒शुषे॑ मयः ।

अ॒न्विदनु॑मते॒ त्वं म॑न्यासै॒ शं च॑ नः कृ॒धि ।
क्र॒त्वे द॑क्षाय नो हि॒नु प्र॑ ण॒ आयू॑षि॒ तारि॑षः ।
This Expansion is appearing in TS 3.3.11.3

40. हव्यवाहः (अग्निः)

ह॒व्यवा॑ह॒ मभि॑-मा॒तिषा॑हं । र॒क्षो॒हणं॑ पृ॒तना॑सु जि॒ष्णुं ।
ज्यो॒तिष्म॑न्तं दी॒द्यतं॑ पु॒रन्धि॑ । अ॒ग्नि॒स्विष्ट॑कृ॒त-मा॑हु॒वेम॑ ।
स्विष्ट॑म॒ग्ने अ॑भितत् पृ॒णाहि॑ । वि॒श्वा दे॒व पृ॑तना॒ अभि॑ष्य ।
उ॒रुन्नः॑ पन्थां॒ प्रदि॑शन् वि॒भाहि॑ ।
ज्यो॒तिष्म॑द्धे॒ह्य जर॑न्न॒ आयुः॑ ॥ 112/28
This Expansion is appearing in TB 2.4.1.4

1.30 नक्षत्र उपहोम मन्त्राः

T.B.3.1.4.1 to T.B.3.1.5.15 for full item No.1.37

1. कृत्तिका

अ॒ग्नये॒ स्वाहा॑ कृ॒त्ति॒का॒भ्य॑ स्स्वाहा॑ ॥
अ॒ं॒बा॒यै॒ स्वाहा॑ दु॒ला॒यै॒ स्वाहा॑ ॥
नि॒त॒ल्यै॒ स्वाहा॑ ऽभ्र॒य॒न्त्यै॒ स्वाहा॑ ॥
मे॒घ॒य॒न्त्यै॒ स्वाहा॑ व॒र्ष॒य॒न्त्यै॒ स्वाहा॑ ॥
चु॒पु॒णी॒का॒यै॒ स्वाहा॑ ॥

2. रोहिणी

प्र॒जा॒प॒तये॒ स्वाहा॑ रो॒हि॒ण्यै॒ स्वाहा॑ ॥
रो॒च॒मा॒ना॒यै॒ स्वाहा॑ प्र॒जा॒भ्य॑ स्स्वाहा॑ ॥

3. मृगशीर्षः

सो॒मा॒य॒ स्वाहा॑ मृ॒ग॒शी॒र्षा॒य॒ स्वाहा॑ ॥
इ॒न्व॒का॒भ्य॑ स्स्वाहा॑ ष॒धी॒भ्य॑ स्स्वाहा॑ ॥
रा॒ज्या॒य॒ स्वाहा॑-ऽभि॒जि॒त्यै॒ स्वाहा॑ ॥ 113

4. आर्द्रा

रु॒द्रा॒य॒ स्वाहा॑ ऽऽर्द्रा॒यै॒ स्वाहा॑ ॥
पि॒न्व॒मा॒ना॒यै॒ स्वाहा॑ प॒शु॒भ्य॑ स्स्वाहा॑ ॥

5. पुनर्वसु

अ॒दि॒त्यै॑ स्वा॒हा पु॒नर्व॑सु॒भ्यां॑ ।
स्वा॒हा भू॒त्यै॑ स्वा॒हा प्र॒जा॒त्यै॑ स्वा॒हा ॥

6.पुष्यः

बृ॒ह॒स्प॒तये॑ स्वा॒हा ति॒ष्या॑य स्वा॒हा । ब्र॒ह्म॒व॒र्च॒साय॑ स्वा॒हा ॥

7. आश्रेषा

स॒र्पे॒भ्य॑ स्स्वा॒हा ऽऽश्रे॑षा॒भ्य॑ स्स्वा॒हा ।
द॒न्द॒शू॒के॒भ्य॑ स्स्वा॒हा ॥

8. मघा

पि॒तृ॒भ्य॑ स्स्वा॒हा म॒घा॒भ्यः॑ ।
स्वा॒हा ऽन॒घा॒भ्य॑ स्स्वा॒हा ऽग॒दा॒भ्यः॑ ।
स्वा॒हा रु॒न्ध॒ती॒भ्य॑ स्स्वा॒हा ॥ 114

9.पूर्व फल्गुनी

अ॒र्य॒म्णे॑ स्वा॒हा फ॒ल्गु॒नी॒भ्या॑ स्वा॒हा ।
प॒शु॒भ्य॑ स्स्वा॒हा ॥

10. उत्तर फल्गुनी

भगाय॑ स्वाहा॑ फल्गुनी॑भ्या॒ स्वाहा॑ ॥
श्रैष्ठ्याय॑ स्वाहा॑ ॥

11. हस्तः

सवि॑त्रे स्वाहा॑ हस्ताय॑ ।
स्वाहा॑ दद॑ते स्वाहा॑ पृ॒णते॑ ।
स्वाहा॑ प्र॒यच्छ॑ते स्वाहा॑ प्र॒तिगृ॑भ्णते स्वाहा॑ ॥

12. चित्रा

त्वष्ट्रे॑ स्वाहा॑ चित्रायै॑ स्वाहा॑ ॥
चैत्राय॑ स्वाहा॑ प्र॒जायै॑ स्वाहा॑ ॥

13. स्वाति

वाय॑वे स्वाहा॑ निष्ठा॑यै स्वाहा॑ ॥
का॒म॒चा॒राय॑ स्वाहा॑ ऽभिजि॑त्यै स्वाहा॑ ॥

14. विशाखा

इन्द्रा॑ग्निभ्या॒ स्वाहा॑ विशा॑खाभ्या॒ स्वाहा॑ ॥
श्रैष्ठ्याय॑ स्वाहा॑ ऽभिजि॑त्यै स्वाहा॑ ॥

15. पौर्णमासि

पौ॒र्ण॒मा॒स्यै॒ स्वा॒हा॒ का॒मा॒य॒ स्वा॒हा॒ ऽग॒त्यै॒ स्वा॒हा॑ ॥ 115 (29)

16. अनूराधा

मि॒त्राय॒ स्वा॒हा॒-ऽनू॒रा॒धेभ्य॒ स्स्वा॒हा॑ ।
मि॒त्र॒धे॒याय॒ स्वा॒हा॒ऽभि॒जि॒त्यै॒ स्वा॒हा॑ ॥

17. ज्येष्ठा

इ॒न्द्राय॒ स्वा॒हा॑ ज्ये॒ष्ठायै॒ स्वा॒हा॑ ।
ज्यै॒ष्ठ्याय॒ स्वा॒हा॒-ऽभि॒जि॒त्यै॒ स्वा॒हा॑ ॥

18. मूलं

प्र॒जा॒प॒तये॒ स्वा॒हा॑ मू॒लाय॒ स्वा॒हा॑ । प्र॒जा॒यै॒ स्वा॒हा॑ ॥

19. पूर्वाषाढा

अ॒द्भ्य॒ स्स्वा॒हा॑ ऽषा॒ढाभ्य॒ स्स्वा॒हा॑ ।
स॒मु॒द्राय॒ स्वा॒हा॑ का॒मा॒य॒ स्वा॒हा॑ ।
अ॒भि॒जि॒त्यै॒ स्वा॒हा॑ ॥

20. उत्तराषाढा

वि॒श्वेभ्यो॑ दे॒वेभ्य॑ स्स्वाहा॑ ऽषा॒ढाभ्य॑ स्स्वाहा॑ ।
अ॒न॒प॒ज॒य्या॒य॒ स्वाहा॑ जि॒त्यै॒ स्वाहा॑ ॥ 116

21. अभिजित्

ब्र॒ह्म॒णे॒ स्वाहा॑ ऽभि॒जिते॑ स्वाहा॑ ।
ब्र॒ह्म॒लो॒काय॑ स्वाहा॑ ऽभि॒जित्यै॑ स्वाहा॑ ॥

22. श्रवणं

वि॒ष्णवे॑ स्वाहा॑ श्रो॒णायै॑ स्वाहा॑ ।
इ॒लो॒काय॑ स्वाहा॑ श्रु॒ताय॑ स्वाहा॑ ॥

23. श्रविष्ठा

व॒सुभ्य॑ स्स्वाहा॑ श्र॒विष्ठाभ्य॑ स्स्वाहा॑ ।
अ॒ग्राय॑ स्वाहा॑ प॒रीत्यै॑ स्वाहा॑ ॥

24. शतभिषक्

व॒रु॒णाय॑ स्वाहा॑ श॒तभि॑षजे॒ स्वाहा॑ ।
भे॒षजे॑भ्य॑ स्स्वाहा॑ ॥

25. पूर्व प्रोष्ठपदा

अजायै॑कपदे॑ स्वाहा॑ प्रोष्ठपदे॑भ्य स्स्वाहा॑ । 117
तेज॑से स्वाहा॑ ब्रह्म॑वर्चसाय॑ स्वाहा॑ ॥

26. उत्तर प्रोष्ठपदा

अह॑ये बु॒द्धि॑न्याय॑ स्वाहा॑ प्रोष्ठपदे॑भ्य स्स्वाहा॑ ।
प्रति॑ष्ठायै॑ स्वाहा॑ ॥

27. रेवति

पू॒ष्णे स्वाहा॑ रेवत्यै॑ स्वाहा॑ ।
प॒शु॒भ्य स्स्वाहा॑ ॥

28. अश्विनी

अश्वि॑भ्याऽ स्वाहा॑ ऽश्वयु॑ग्भ्याऽ स्वाहा॑ ।
श्रो॒त्राय॑ स्वाहा॑ श्रुत्यै॑ स्वाहा॑ ॥

29. अपभरणि

यमा॑य स्वाहा॑ ऽप॒भर॑णीभ्य स्स्वाहा॑ ।
राज्या॑य स्वाहा॑ ऽभिजि॑त्यै स्वाहा॑ ॥

30. अमावासि

अ॒मा॒वा॒स्या॒यै॒ स्वा॒हा॒ का॒मा॒य॒ स्वा॒हा॒ ऽग॒त्यै॒ स्वा॒हा॒ ॥ 118 (30)

31. चन्द्रमा

च॒न्द्र॒म॒से॒ स्वा॒हा॒ प्र॒ती॒दृ॒श्या॒यै॒ स्वा॒हा॒ ।

अ॒हो॒रा॒त्रे॒भ्य॒ स्स्वा॒हा॒-ऽर्द्ध॒मा॒से॒भ्य॒ स्स्वा॒हा॒ ।

मा॒से॒भ्य॒ स्स्वा॒हर्तु॒भ्य॒ स्स्वा॒हा॒ । सं॒वँ॒त्स॒रा॒य॒ स्वा॒हा॒ ॥

32. अहो रात्री

अ॒हे॒ स्वा॒हा॒ रा॒त्रि॒यै॒ स्वा॒हा॒ ।

अ॒ति॒मु॒क्त्यै॒ स्वा॒हा॒ ॥

33. उषा

उ॒ष॒से॒ स्वा॒हा॒ व्यु॒ष्ट्यै॒ स्वा॒हा॒ ।

व्यु॒षु॒ष्यै॒ स्वा॒हा॒ व्यु॒च्छ॒न्त्यै॒ स्वा॒हा॒ ।

व्यु॒ष्टायै॒ स्वा॒हा॒ ॥

34. नक्षत्रः

न॒क्ष॒त्रा॒य॒ स्वा॒हो॒दे॒ष्य॒ते॒ स्वा॒हा॒ । 119

उ॒द्य॒ते॒ स्वा॒हो॒दि॒ता॒य॒ स्वा॒हा॒ । ह॒र॒से॒ स्वा॒हा॒ भ॒र॒से॒ स्वा॒हा॒ ।

भ्रा॒ज॒से॒ स्वा॒हा॒ ते॒ज॒से॒ स्वा॒हा॒ । त॒प॒से॒ स्वा॒हा॒ ब्र॒ह्म॒व॒र्च॒सा॒य॒ स्वा॒हा॒ ॥

35. सूर्यः

सूर्या॑य स्वा॒हा नक्ष॑त्रेभ्य॒ स्स्वाहा॑ ॥

प्रति॒ष्ठायै॑ स्वा॒हा ॥

36. अदितिः

अदि॑त्यै स्वा॒हा प्रति॒ष्ठायै॑ स्वा॒हा ॥

37. विष्णुः

विष्ण॑वे स्वा॒हा यज्ञा॑य स्वा॒हा । प्रति॒ष्ठायै॑ स्वा॒हा ॥ 120

दधिक्राव्णो अकारिषं

TS 7.4.19.4 for para 121

दधि॑क्राव्॒णो अ॒कारि॑षं । जि॒ष्णो॒रश्व॑स्य वा॒जिनः॑ ।

सु॒रभि॑ नो मु॒खा क॒रत् प्र ण॑ आ॒यूष्णि॑ तारिषत् ।

आपो॑ हि ष्ठा म॒योभु॑वस्ता न ऊ॒र्जे द॑धातन । म॒हे र॒णाय॑ चक्ष॒से ।

यो व॑ शि॒शव॑तमो रसस्तस्य॑ भाजयतेह नः ।

उ॒शती॑रिव मा॒तरः । तस्मा॑ अरङ्ग॒माम॑ वो यस्य॑ क्षया॒य जि॒न्वथ॑ ।

आपो॑ जनयथा च नः ॥ 121 (32)

1.31 वरुण सूक्तं

(TS 1.5.11.3)

उदु॒त्त॒मं॑ वरु॒ण पा॒श-म॒स्मद॒वाध॒मं॑ वि॒मद्ध्य॑म॒ः श्र॑थाय ।

अथा॑ वय॒मादि॑त्य व्र॒ते त॒वाना॑ग॒सो अ॒दि॒तये॑ स्याम ॥

(TS 1.2.8.1)

अस्त॑भ॒नाद्या॑-मृष॒भो अ॒न्तरि॑क्ष-म॒मिमी॑त वरि॒माणं॑ पृथि॒व्या
आऽसी॑दद्वि॒श्वा भु॒वनानि॑ स॒म्राड् वि॒श्वेत्तानि॑ वरु॒णस्य॑ व्र॒तानि॑ ॥

(TS 3.4.11.6)

यत्किञ्चे॒दं वरु॒ण दै॒व्ये ज॑नेऽभि॒द्रोहं॑ म॒नुष्या॑-श्च॒राम॑सि ।
अचि॑त्ती यत्त॒व धर्मा॑ यु॒योपि॑म मा न॒ स्तस्मा॑दे॒नसो॑ दे॒व री॑रिषः ॥

(TS 3.4.11.6)

कि॒त॒वासो॑ यद्-रि॒रिपु॑र्न दी॒वि यद्-वा॑ घा स॒त्य-मु॒तय॑न्न वि॒द्म ।
सर्वा॑ ता वि॒ष्य शि॒थिरे॑व दे॒वाथा॑ ते स्याम वरु॒ण प्रि॒यासः॑ ॥

(TS 1.5.11.3)

अव॑तेहे॒डो वरु॒ण नमो॑भि॒रव॑ य॒ज्ञेभि॑-रीमहे॒ हवि॑र्भिः ।
क्षय॑न्न-स्म॒भ्य-म॒सुर प्र॑चेतो॒ राज॑न्नेना॒ऽसि शि॑श्रथः कृ॒तानि॑ ॥

(T.S. 2.1.11.6)

तत्त्वा॑ या॒मि ब्र॑ह्म॒णा व॑न्द॒मान॑ स्तदा॒शास्ते॑ यज॒मानो॑ ह॒विर्भिः॑ ।
अहे॑ड॒मानो॑ वरु॒णेह॑ बो॒द्ध्युरु॑श॒ऽस मा न॒ आयुः॑ प्र मोषीः ॥ 122 (33)

1.32 पवमान सूक्तं

TS 5.6.1.1

हिरण्यवर्णाः शुचयः पावका यासुजातः कश्यपो यास्विन्द्रः ।
अग्निं या गर्भदधिरे विरूपास्ता न आपश्शः स्योना भवन्तु ॥
यासां राजा वरुणो याति मध्ये सत्यानृते अवपश्यन् जनानां ।
मधुश्चुतश्शुचयो याः पावकास्ता न आपश्शः स्योना भवन्तु ॥
यासां देवा दिवि कृण्वन्ति भक्षं या अन्तरिक्षे बहुधा भवन्ति ।
याः पृथिवीं पयसोन्दन्ति शुक्रास्ता न आपश्शः स्योना भवन्तु ॥
शिवेन मा चक्षुषा पश्यताप शिवया तनुवोपस्पृशत त्वचं मे ।
सर्वां अग्नीं रप्सुषदो हुवे वो मयि वर्चो
बलमोजो निधत्त ॥ 123 (34)

TB 1.4.8.1 (for item No. 124 to 129)

पवमानस्सुवर्जनः । पवित्रेण विचर्षणिः । यः पोता स पुनातु मा ।
पुनन्तु मा देवजनाः । पुनन्तु मनवो धिया । पुनन्तु विश्व आयवः ।
जातवेदः पवित्रवत् । पवित्रेण पुनाहि मा ।
शुक्रेण देव दीद्यत् । अग्ने क्रत्वा क्रतूँरनु ॥ 124

य॒त्ते प॒वि॒त्र-म॒र्चि॒षि । अ॒ग्ने वि॒त॒त-म॒न्त्रा । ब्र॒ह्म ते॒न पु॒नीम॑हे ।
 उ॒भाभ्यां॑ दे॒व स॒वि॒तः । प॒वि॒त्रेण॑ स॒वेन॑ च । इ॒दं ब्र॒ह्म पु॒नीम॑हे ।
 वै॒श्वदे॒वी पु॒न॒ती दे॒व्यागा॑त् । य॒स्यै ब॒ह्वी-स्त॒नुवो॑ वी॒तपृ॑ष्ठाः ।
 तया॑ म॒द॒न्त॒ स्स॒ध॒माद्यै॑षु । व॒य॒ꣳ स्या॒म प॒तयो॑र॒यीणां॑ ॥ 125

वै॒श्वान॑रो र॒श्मिभि॑र्मा पु॒नातु॑ । वा॒तः प्रा॒णेन॑ षि॒रो म॒योभूः॑ ।
 द्या॒वापृ॑थि॒वी प॒यसा॑ प॒योभिः॑ । ऋ॒ताव॑री य॒ज्ञिये॑ मा पु॒नीतां॑ ।
 बृ॒ह॒द्भि॒ स्स॒वि॒तस्तृ॑भिः । व॒र्षि॑ष्ठैर् दे॒व म॒न्मभिः॑ ।
 अ॒ग्ने दक्षैः॑ पु॒नाहि॑मा ।
 येन॑ दे॒वा अपु॑न॒त । ये नापो॑ दि॒व्यङ्क॑शः । तेन॑ दि॒व्येन॑ ब्र॒ह्मणा॑ ॥ 126

इ॒दं ब्र॒ह्म पु॒नीम॑हे । यः पा॒वमा॑नी-र॒द्धये॑ति ।
 ऋ॒षिभि॑ स्सं॒भृत॑ꣳ र॒सं । स॒र्वꣳ स पू॒तम॑श्जाति ।
 स्व॒दि॒तं मा॒तरि॑श्व॒ना । पा॒वमा॑नीर्यो अ॒द्धये॑ति ।
 ऋ॒षिभि॑ स्सं॒भृत॑ꣳ र॒सं । तस्मै॑ स॒रस्व॑ती दु॒हे ।
 क्षी॒रꣳ सर्पि॑ र्म॒धूद॑कं । पा॒वमा॑नी स्स्व॒स्त्यय॑नीः ॥ 127

सु॒दु॒घा॒हि॒ प॒य॒स्व॒तीः । ऋ॒षि॒भि॒ स्सं॒भृ॒तो र॒सः ।
 ब्रा॒ह्म॒णेष्व॒मृत॑ हितं । पा॒व॒मा॒नीर् दि॒शन्तु॑ नः ।
 इ॒मं लो॒कम॒थो अ॒मुं । का॒मा॒न्थ् स॒मर्द॑ध्यन्तु नः ।
 दे॒वीर्दे॒वैः स॒मा भृ॒ताः । पा॒व॒मा॒नी स्स्व॒स्त्य॒यनीः ।
 सु॒दु॒घा॒हि घृ॒तश्चु॑तः । ऋ॒षि॒भि॒ स्सं॒भृ॒तो र॒सः ॥ 128

ब्रा॒ह्म॒णेष्व॒मृत॑ हितं । येन॑ दे॒वाः प॒वि॒त्रेण॑ । आ॒त्मा॒नं पु॒न॒ते सदा॑ ॥
 तेन॑ स॒हस्र॑धा॒रेण॑ । पा॒व॒मा॒न्यः पु॒न॒न्तु मा । प्रा॒जा॒प॒त्यं प॒वि॒त्रं ॥
 श॒तो॒द्याम॑ हिर॒ण्म॒यं । तेन॑ ब्र॒ह्म॒वि॒दो व॒यं ।
 पू॒तं ब्र॒ह्म पु॒नी॒महे॑ । इन्द्र॑ स्सु॒नी॒ती स॒ह मा पु॒नातु॑ ।
 सोम॑ स्स्व॒स्त्या व॒रु॒ण स्स॒मी॒च्या । य॒मो रा॒जा प्र॒मृ॒णाभिः॑ पु॒नातु॑मा ।
 जा॒त॒वे॒दा मो॒र्ज॒य॒न्त्या पु॒नातु॑ । ओं भूर्भु॒वस्सु॑वः ॥ 129

TB 3.5.11.1

तच्छँ॑यो-रा॒वृ॒णीम॑हे । गा॒तुं यँ॑ज्ञाय । गा॒तु यँ॑ज्ञप॒तये ।
दै॒वी॒स्व॒स्तिर॑स्तुनः । स्व॒स्तिर् मा॒नु॒षेभ्यः॑ ।
ऊ॒र्ध्वं जि॑गातु भेष॒जं । श॒न्नो अ॑स्तु द्वि॒पदे॑ ।
शं च॑तुष्पदे ॥ 130 (36)

ओं शान्तिः॑ शान्तिः॑ शान्तिः॑ ॥
(उदकशान्ति समाप्तं)

1.33 नक्षत्र सूक्तं (नक्षत्र जप मन्त्राः)

1.नक्षत्रं – कृत्तिका

अ॒ग्नि॒र्नः॑ पा॒तु कृ॑त्ति॒काः । नक्ष॑त्रं दे॒वमि॑न्द्रि॒यं । इ॒दमा॑सां-वि॒चक्ष॑णं ।
ह॒वि॒रा॒सन् जु॑होत॒न । यस्य॑ भा॒न्ति रश्मि॑यो यस्य॑ के॒तवः॑ ।
यस्ये॒मा वि॒श्वा भु॑व॒नानि॑ सर्वा । स कृ॑त्ति॒का भि॒रभि-स॒म्व॑सानः ।
अ॒ग्नि॒र्नो दे॒व स्सु॑वि॒ते द॑धातु ॥

अ॒ग्नये॑ स्वा॒हा कृ॑त्ति॒काभ्य॑ स्वा॒हा ॥

अ॒ंबा॒यै स्वा॒हा दु॒लायै॑ स्वा॒हा ॥

नि॒तन्यै॑ स्वा॒हा ऽभ्र॑य॒न्त्यै स्वा॒हा ॥

मे॒घय॒न्त्यै स्वा॒हा व॒र॒षय॒न्त्यै स्वा॒हा ॥

चु॒पु॒णी॒कायै॑ स्वा॒हा ॥ 1

(कृत्तिका नक्षत्र देवतायै अग्नये नमः)

2. नक्षत्रं – रोहिणी

प्र॒जा॒प॒ते रो॒हि॒णी वे॒तु प॒त्नी ॥ वि॒श्वरू॑पा बृ॒हती॑ चि॒त्रभा॑नुः ।
सा नो॑ य॒ज्ञस्य॑ सु॒वि॒ते द॑धातु । यथा॑ जी॒वेम॑ श॒रद॑ स्स॒वीराः॑ ।
रो॒हि॒णी दे॒व्यु॒दगा॑त् पु॒रस्ता॑त् । वि॒श्वा रू॒पाणि॑ प्र॒तिमो॑द॒माना॑ ।

प्रजापति॑ ह॒विषा॑ वर्द्धयन्ती । प्रिया॑ दे॒वाना॑-मुपयातु य॒ज्ञं ॥

प्रजाप॑तये स्वाहा रोहि॒ण्यै स्वाहा॑ ।

रोच॑मानायै स्वाहा प्रजा॒भ्य स्वाहा॑ ॥ 2

(रोहिणी नक्षत्र देवातायै प्रजापतये नमः)

3. नक्षत्रं – मृगशीर्षः

सोमो॑ राजा॑ मृ॒गशी॑र्षेण आगन् । शिवं॑ नक्ष॒त्रं प्रि॒यम॑स्य धाम ।

आप्या॑यमानो बहु॒धा जने॑षु । रेतः॑ प्रजां य॒जमाने॑ दधातु ।

यत्ते॑ नक्ष॒त्रं मृ॒गशी॑र्षमस्ति । प्रिय॑ राजन् प्रि॒यत॑मं प्रियाणां॑ ।

तस्मै॑ ते सोम ह॒विषा॑ विधेम । शन्न॑ एधि द्वि॒पदे॑ शं चतु॒ष्पदे॑ ॥

सोमा॑य स्वाहा मृ॒गशी॑र्षाय स्वाहा ।

इ॒न्वका॑भ्य स्स्वाहौष॒धीभ्य॑ स्स्वाहा ।

रा॒ज्याय॑ स्वाहा-ऽभि॒जित्यै॑ स्वाहा ॥ 3

(मृगशीर्ष नक्षत्र देवतायै सोमाय नमः)

4. नक्षत्रं – आर्द्रा

आ॒र्द्रया॑ रु॒द्रः प्र॑थ॒मान॑ एति । श्रेष्ठो॑ दे॒वानां॑ पतिर॒घ्निया॑नां ।

नक्ष॑त्रमस्य ह॒विषा॑ विधेम । मा नः॑ प्रजा॒ रीरि॑षन् मोत वी॒रान् ।

हे॒ती रु॒द्रस्य॑ परि॒ णो वृ॑णक्तु । आ॒र्द्रा नक्ष॑त्रं जुषता॒ ह॒विर्नः॑ ।

प्र॒मुञ्च॑मानौ॒ दुरि॒तानि॒ विश्वा॑ ।

अपा॒घश॑स्-नुद॒ताम॑रातिं ॥

रु॒द्राय॑ स्वाहाऽऽर्द्रा॒यै स्वाहा॑ ।

पि॒न्वमा॑नायै॒ स्वाहा॑ प॒शुभ्य॑ स्स्वाहा ॥ 4

(आर्द्रा नक्षत्र देवतायै रुद्राय नमः)

5.नक्षत्रं – पुनर्वसु

पुन॑र्नो दे॒व्यदि॑तिः स्पृ॒णोतु॑ । पुन॑र्वसू नः पुन॑रेतां य॒ज्ञं ।

पुन॑र्नो दे॒वा अभि॑यन्तु॒ सर्वे॑ । पुनः॑ पुन॑र्वो ह॒विषा॑ यजामः ।

ए॒वा न दे॒व्यदि॑तिरन॒र्वा । वि॒श्वस्य॑ भ॒र्त्री जग॑तः प्र॒तिष्ठा॑ ।

पुन॑र्वसू ह॒विषा॑ वर्द्धय॒न्ती । प्रि॒यं दे॒वाना॑-म॒प्येतु॑ पाथः ॥

अदि॒त्यै स्वाहा॑ पुन॑र्वसु॒भ्यां ।

स्वाहा॑ भू॒त्यै स्वाहा॑ प्र॒जात्यै॑ स्वाहा ॥ 5

(पुनर्वसु नक्षत्र देवतायै अदित्यै नमः)

6.नक्षत्रं – पुष्यः

बृ॒हस्प॑तिः प्रथ॒मञ्जा॑यमानः । ति॒ष्यं नक्ष॑त्रम॒भि सं॑ब॒भूव॑ ।

श्रेष्ठो॑ दे॒वानां॑ पृ॒तना॑सु जि॒ष्णुः । दि॒शो ऽनु॑ सर्वा॒ अभि॑यन्तो अस्तु ।

ति॒ष्यः॑ पु॒रस्ता॑दु॒त म॑द्ध्यतो नः॑ । बृ॒हस्प॑तिर् नः॑ परि॒पातु॑ प॒श्चात् ।

बा॒धेतां॑ द्वेषो॒ अभयं॑ कृणुतां ।

सु॒वीर्य॑स्य पतयस्स्याम ॥

बृ॒हस्प॑तये॒ स्वाहा॑ ति॒ष्याय॑ स्वाहा॑ ॥

ब्र॒ह्मव॑र्चसाय॒ स्वाहा॑ ॥ 6 (पुष्य नक्षत्र देवतायै बृहस्पतये नमः)

7. नक्षत्रं – आश्रेषं

इ॒दं स॑र्पेभ्यो॒ हवि॑रस्तु जुष्टं॑ ॥ आ॒श्रेषा॑ येषा॒ मनु॑यन्ति॒ चेतः॑ ।

ये अ॒न्तरि॑क्षं पृथि॒वीं क्षि॑यन्ति । ते न॒ स्पर्पा॑सो हव॒माग॑मिष्ठाः ।

ये रो॒चने॑ सूर्यस्यापि॒ सर्पाः॑ । ये दि॒वं दे॒वी-म॑नु सञ्चरन्ति ।

येषा॑माश्रेषा॒ अनु॑यन्ति॒ कामं॑ ॥ तेभ्य॑ स्सर्पेभ्यो॒ मधु॑मज्जुहोमि ॥

स॑र्पेभ्य॒ स्वाहा॑ ऽऽश्रेषा॒भ्य स्वाहा॑ ॥

द॒न्दशू॑केभ्य॒ स्वाहा॑ ॥ 7

(आश्रेषा नक्षत्र देवतायै सर्पेभ्यो नमः)

8. नक्षत्रं – मघा

उ॒प॒हूताः॑ पि॒तरो॑ ये म॒घासु॑ । म॒नोज॑वस॒ स्सुकृ॑त॒ स्सुकृ॑त्याः ।

ते नो॑ नक्ष॒त्रे ह॑व॒माग॑मिष्ठाः । स्व॒धाभि॑र् य॒ज्ञं प्र॑यतं जुषन्तां ।

ये अ॒ग्नि॒दग्धा॑ येऽ॒ग्नि॒दग्धाः॑ । ये ऽमु॑ल्लो॒कं पि॒तरः॑ क्षि॒यन्ति॑ ।

या॒ञ्च॒ वि॒द्व॒ या॒ञ् उ॒ च॒ न॒ प्र॒वि॒द्व॒ ।

म॒घासु॒ य॒ज्ञ॒ सु॒कृ॒तं॒ जु॒ष॒न्तां॑ ॥

पि॒तृ॒भ्य॒ स्स्वा॒हा॒ म॒घा॒भ्यः॑ ।

स्वा॒हा॒ ऽन॒घा॒भ्य॒ स्स्वा॒हा॒ ऽग॒दा॒भ्यः॑ ।

स्वा॒हा॒रु॒न्ध॒ती॒भ्य॒ स्स्वा॒हा॑ ॥ 8

(मघा नक्षत्र देवतायै पितृभ्यो नमः)

9.नक्षत्रं – पूर्वफल्गुनी

ग॒वां प॒तिः॑ फ॒ल्गु॒नीना॑-म॒सि॒ त्वं॑ । तद॒र्य॒मन् व॒रु॒ण मि॒त्र चा॒रु॑ ।

तं त्वा॒ वय॑ञ् स॒नि॒तार॑ञ् स॒नीनां॑ । जी॒वा जी॒वन्त॑मु॒प स॒म्वि॑शे॒म ।

ये॒ने॒मा वि॒श्वा भु॒वना॑नि स॒ज्जि॒ता । य॒स्य दे॒वा अ॒नुस॑य्यन्ति॒ चे॒तः॑ ।

अ॒र्य॒मा रा॒जाऽज॒र-स्तु॑वि॒ष्मान् । फ॒ल्गु॒नीना॑-मृ॒षभो॑ रौर॒वीति॑ ॥

अ॒र्य॒म्णे॒ स्वा॒हा॒ फ॒ल्गु॒नी॒भ्याञ् स्वा॒हा॑ ।

प॒शु॒भ्य॒ स्स्वा॒हा॑ ॥ 9

(पूर्वफल्गुनी नक्षत्र देवतायै अर्यम्णे नमः)

10.नक्षत्रं – उत्तर फल्गुनी

श्रे॒ष्ठो दे॒वानां॑ भ॒गवो॑ भ॒गासि॑ । तत्त्वा॑ वि॒दुः फ॒ल्गु॒नी-स्त॑स्य॒ वि॒त्तात् ।

अ॒स्मभ्यं॑ क्ष॒त्रम॒जर॑ सु॒वीर्यं॑ । गोम॑-द॒श्व-व॒दुप॑स॒न्नुदे॑ह ।
 भ॒गो ह॑ दा॒ता भ॒ग इ॒त्प्रदा॑ता । भ॒गो दे॒वीः फ॒ल्गुनी॑-रा॒विवे॑श ।
 भ॒गस्ये॑त्तं प्र॒सवं॑ ग॒मेम॑ । यत्र॑ दे॒वै स्स॒धमा॑दं म॒देम॑ ॥

भ॒गाय॑ स्वा॒हा फ॒ल्गुनी॑भ्या॒ स्वाहा॑ ॥

श्रै॒ष्ठया॑य स्वा॒हा ॥ 10

(उत्तरफल्गुनी नक्षत्र देवतायै भगाय नमः)

11. नक्षत्रं - हस्तः

आ॒यातु॑ दे॒व स्स॒वितो॑ प॒यातु॑ । हि॒रण्य॑येन सु॒वृता॑ र॒थेन॑ ।
 व॒हन् ह॒स्तं सु॒भगं॑ वि॒द्वना॑प॒सं । प्र॒यच्छ॑न्तं प॒पु॒रिं पु॒ण्यम॑च्छ ।
 ह॒स्तः प्र॒यच्छ॑त्वमृ॒तं व॑सी॒यः । दक्षि॑णेन प्र॒तिगृ॑भ्णीम ए॒नत् ।
 दा॒तार-म॒द्य स॒विता॑ वि॒देय॑ । यो नो॑ ह॒स्ताय॑ प्र॒सुवा॑ति य॒ज्ञं ॥

स॒वित्रे॑ स्वा॒हा ह॒स्ताय॑ । स्वा॒हा द॒दते॑ स्वा॒हा पृ॒णते॑ ।

स्वा॒हा प्र॒यच्छ॑ते स्वा॒हा प्र॒तिगृ॑भ्णते स्वा॒हा ॥

(हस्त नक्षत्र देवतायै सवित्रे नमः) 11

12. नक्षत्रं - चित्रा

त्व॒ष्टा नक्ष॑त्र-म॒भ्येति॑ चि॒त्रां । सु॒भ॒स्सं यु॒वति॑ रोच॒मानां॑ ।
 नि॒वेश॑यन्न-मृ॒तान् म॒र्त्याश्च॑ । रू॒पाणि॑ पि॒शन् भु॑वनानि वि॒श्वा ॥

तन्नस्त्वष्टा तदु चित्रा विचष्टां । तन्नक्षत्रं भूरिदा अस्तु मह्यं ।
 तन्नः प्रजां वीरवतीं सनोतु । गोभिर्नो अश्वैस्समनक्तु यज्ञं ॥
 त्वष्ट्रे स्वाहा चित्रायै स्वाहा ।
 चैत्राय स्वाहा प्रजायै स्वाहा ॥ 12

(चित्रा नक्षत्र देवतायै त्वष्ट्रे नमः)

13.नक्षत्रं – स्वाती

वायुर् नक्षत्र-मभ्येति निष्ठ्यां । तिग्मशृंगो वृषभो रोरुवाणः ।
 समीरयन् भुवना मातरिश्वा । अप द्वेषांसि नुदता-मरातीः ।
 तन्नो वायस्तदु निष्ठ्या शृणोतु । तन्नक्षत्रं भूरिदा अस्तु मह्यं ।
 तन्नो देवासो अनु जानन्तु कामं । यथा तरेम दुरितानि विश्वा ॥
 वायवे स्वाहा निष्ठ्यायै स्वाहा ।
 कामचाराय स्वाहा ऽभिजित्यै स्वाहा ॥ 13

(स्वाती नक्षत्र देवतायै वायवे नमः)

14.नक्षत्रं – विशाखा

दूर-मस्मच्छत्रवो यन्तु भीताः । तदिन्द्राग्नी कृणुतां तद् विशाखे ।
 तन्नो देवा अनुमदन्तु यज्ञं । पश्चात् पुरस्तादभयन्नो अस्तु ।

नक्षत्राणा-मधिपत्नी विशाखे । श्रेष्ठाविन्द्राग्नी भुवनस्य गोपौ ।
विषूच इशत्रू-नपबाधमानौ । अपक्षुध-न्नुदतामरातिं ॥

इन्द्राग्निभ्या७ स्वाहा विशाखाभ्या७ स्वाहा ।

श्रैष्ठ्याय स्वाहा ऽभिजित्यै स्वाहा ॥ 14

(विशाखा नक्षत्र देवतायै इन्द्राग्निभ्यां नमः)

15. पौर्णमासि

पूर्णा पश्चादुत पूर्णा पुरस्तात् । उन्मद्ध्यतः पौर्णमासी जिगाय ।
तस्यां देवा अधि सम्वसन्तः । उत्तमे नाक इह मादयन्तां ।
पृथ्वी सुवर्चा युवति स्सजोषाः । पौर्णमास्युदगा-च्छोभमाना ।
आप्याययन्ती दुरितानि विश्वा । उरुं दुहां यँजमानाय यज्ञं ॥

पौर्णमास्यै स्वाहा कामाय स्वाहा गत्यै स्वाहा ॥ 15

(पौर्ण्यमास्यै नमः)

16. नक्षत्रं - अनूराधा

ऋद्ध्यास्म हव्यैर् नमसोपसद्य । मित्रं देवं मित्रधेयन्नो अस्तु ।
अनूराधान् हविषा वर्द्धयन्तः । शतं जीवेम शरद स्सवीराः ।
चित्रं नक्षत्र-मुदगात् पुरस्तात् । अनूराधास इति यद् वदन्ति ।
तन्मित्र एति पथिभिर् देवयानैः । हिरण्ययैर् विततै-रन्तरिक्षे ॥

मि॒त्राय॑ स्वा॒हा-ऽनू॒रा॒धेभ्य॑ स्स्वा॒हा ॥

मि॒त्र॒धेया॑य॒ स्वा॒हाऽभि॒जित्यै॑ स्वा॒हा ॥ 16

(अनूराधा नक्षत्र देवतायै मित्राय नमः)

17.नक्षत्रं – ज्येष्ठा

इन्द्रो॑ ज्ये॒ष्ठाम॒नु नक्ष॑त्रमेति । यस्मिन् वृ॒त्रं वृ॑त्रतूर्ये॑ ततार ।
तस्मिन् वय-ममृतं दु॒हानाः॑ । क्षु॒धन्त॑रेम दु॒रितिं॑ दु॒रिष्टिं॑ ।
पु॒रन्द॑राय वृष॒भाय॑ धृ॒ष्णावे॑ । अषा॒ढाय॑ स॒हमा॑नाय मी॒ढुषे॑ ।
इन्द्राय॑ ज्ये॒ष्ठा मधु॑मद् दु॒हाना॑ । उरुं कृ॒णोतु॑ यज॒मानाय॑ लो॒कं ॥

इन्द्राय॑ स्वा॒हा ज्ये॒ष्ठायै॑ स्वा॒हा ॥

ज्यै॒ष्ठ्याय॑ स्वा॒हा-ऽभि॒जित्यै॑ स्वा॒हा ॥

(ज्येष्ठा नक्षत्र देवतायै इन्द्राय नमः) 17

18.नक्षत्रं – मूलं

मूलं प्र॒जां वी॑रवतीं वि॒देय॑ । परा॒च्येतु॑ निर्ऋ॒तिः परा॑चा ।
गोभि॑र् नक्षत्रं पशुभि॑ स्सम॒क्तं । अ॒हर् भू॒याद् यज॑मानाय म॒ह्यं ।
अ॒हर्नो॑ अ॒द्य सु॒विते॑ दधातु । मूलं नक्षत्रमिति यद् वदन्ति ।
परा॑चीं वा॒चा निर्ऋ॒तिं नु॒दामि॑ । शि॒वं प्र॒जायै॑ शि॒वमस्तु॑ म॒ह्यं ॥

प्रजापतये स्वाहा मूलाय स्वाहा । प्रजायै स्वाहा ॥

(मूला नक्षत्र देवतायै प्रजापतये नमः) 18

19.नक्षत्रं – पूर्वाषाढा

या दिव्या आपः पयसा संबभूवुः । या अन्तरिक्ष उत पार्थिवीर्याः ।
यासामषाढा अनुयन्ति कामं । ता न आपः शऽस्योना भवन्तु ।
याश्च कूप्या याश्च नाद्या स्समुद्रियाः । याश्च वैशन्तीरुत प्रासचीर्याः ।
यासामषाढा मधु भक्षयन्ति । ता न आपः शऽस्योना भवन्तु ॥
अद्भ्य स्स्वाहा ऽषाढाभ्य स्स्वाहा ।

समुद्राय स्वाहा कामाय स्वाहा ॥

अभिजित्यै स्वाहा ॥ 19

(पूर्वाषाढा नक्षत्र देवतायै अद्भ्यो नमः)

20.नक्षत्रं – उत्तराषाढा

तन्नो विश्वे उपशृण्वन्तु देवाः । तदषाढा अभि सम्यन्तु यज्ञं ।
तन्नक्षत्रं प्रथतां पशुभ्यः । कृषिर् वृष्टिर् यजमानाय कल्पतां ।
शुभ्राः कन्या युवतय स्सुपेशसः । कर्मकृत स्सुकृतो वीर्यावतीः ।
विश्वान् देवान् हविषा वर्द्धयन्तीः ।
अषाढाः काम मुपयान्तु यज्ञं ॥

वि॒श्वेभ्यो॑ दे॒वेभ्य॑ स्स्वाहा ऽषाढाभ्य॑ स्स्वाहा ।

अ॒न॒प॒ज॒य्याय॑ स्वाहा जि॒त्यै स्वाहा॑ ॥ 20

(उत्तराषाढा नक्षत्र देवतायै विश्वेभ्यो देवेभ्यो नमः)

21.नक्षत्रं – अभिजिद्

यस्मिन् ब्र॒ह्मा ऽभ्य॑जय॒त् सर्व॑मेतत् । अमुञ्च॑ लो॒कमि॑दमू च॒ सर्वं॑ ।

तन्नो नक्ष॑त्र-म॒भिजि॑द् विजित्य । श्रियं॑ दधा॒त्वह॑णीयमानं ।

उभौ लो॒कौ ब्र॒ह्मणा॑ सञ्जि॒तेमौ॑ । तन्नो नक्ष॑त्र-म॒भिजि॑द् विच॒ष्टां ।

तस्मिन् वयं॑ पृ॒तना॑ स्संजयेम । तन्नो दे॒वासो॑ अनु॒जान॑न्तु का॒मं ॥

ब्र॒ह्मणे॑ स्वाहा ऽभि॒जिते॑ स्वाहा ।

ब्र॒ह्मलो॒काय॑ स्वाहा ऽभि॒जित्यै॑ स्वाहा ॥ 21

(अभिजित् नक्षत्र देवतायै ब्रह्मणे नमः)

22.नक्षत्रं – श्रवणं

शृ॒ण्वन्ति॑ श्रो॒णा-म॑मृतस्य गो॒पां । पु॒ण्याम॑स्या उप॒शृ॒णोमि॑ वाचं॑ ।

म॒हीं दे॒वीं वि॑ष्णुपत्नी-म॒जूर्या॑ । प्र॒तीची॑मेना॒ ह॒विषा॑ यजामः ।

त्रेधा वि॑ष्णु-रु॒रुगा॑यो विच॒क्रमे॑ । म॒हीं दि॒वं पृ॑थि॒वी-म॑न्तरिक्षं ।

तच्छ्रो॒णैति॑ श्रव॑ इ॒च्छमा॑ना । पु॒ण्यं॑ श्लो॒कं य॑ज॒मानाय॑ कृ॒ण्वती॑ ॥

विष्णवे॑ स्वाहा॑ श्रो॒णायै॑ स्वाहा॑ ।
इ॒लोकाय॑ स्वाहा॑ श्रु॒ताय॑ स्वाहा॑ ॥ 22

(श्रवण नक्षत्र देवतायै विष्णवे नमः)

23.नक्षत्रं – श्रविष्ठा

अष्टौ॑ दे॒वा वस॑व स्सो॒म्यासः॑ । चत॑स्रो दे॒वीरज॑राः श्रवि॑ष्ठाः ।
ते य॒ज्ञं पा॑न्तु रज॑सः पर॒स्तात् । सम॑व॒त्सरी॑ण-ममृ॑तꣳ स्व॒स्ति ।
य॒ज्ञं नः॑ पा॑न्तु वस॑वः पु॒रस्ता॑त् । दक्षि॑णतो-ऽभि॒यन्तु॑ श्रवि॑ष्ठाः ।
पुण्य॑न्नक्ष॒त्रमभि॑ सम॑विशाम । मा नो अ॒राति॑-रघ॒शꣳसा॑गन् ॥
वसु॑भ्य स्स्वाहा॑ श्रवि॑ष्ठाभ्य स्स्वाहा॑ ।
अ॒ग्राय॑ स्वाहा॑ परी॒त्यै स्वाहा॑ ॥ 23

(श्रविष्ठा नक्षत्र देवतायै वसुभ्यो नमः)

24.नक्षत्रं – शतभिषक्

क्ष॒त्रस्य॑ रा॒जा वरु॑णो ऽधि॒राजः॑ । नक्ष॑त्राणाꣳ श॒तभि॑षग् वसि॑ष्ठः ।
तौ दे॒वेभ्यः॑ कृ॒णुतो॑ दी॒र्घमा॑युः । श॒तꣳसह॑स्रा भेष॒जानि॑ ध॒त्तः ।
य॒ज्ञन्नो॑ रा॒जा वरु॑ण उ॒पया॑तु । तन्नो॑ वि॒श्वे अ॒भि सम॑यन्तु दे॒वाः ।
तन्नो॑ नक्ष॒त्रꣳश॒तभि॑षग् जुषा॒णं ।
दी॒र्घमा॑युः प्र॒तिर॑द् भेष॒जानि॑ ॥

वरुणाय स्वाहा शतभिषजे स्वाहा ।

भेषजेभ्य स्स्वाहा ॥ 24

(शतभिषक् नक्षत्र देवतायै वरुणाय नमः)

25.नक्षत्रं – पूर्वप्रोष्ठपदा

अज एकपादुदगात् पुरस्तात् । विश्वा भूतानि प्रतिमोदमानः ।
तस्य देवाः प्रसवं यन्ति सर्वे । प्रोष्ठपदासो अमृतस्य गोपाः ।
विभ्राजमान स्समिधान उग्रः । आऽन्तरिक्ष-मरुहदगं द्यां ।
तꣳ सूर्यं देव-मज-मेकपादं । प्रोष्ठपदासो अनुयन्ति सर्वे ॥

अजायैकपदे स्वाहा प्रोष्ठपदेभ्य स्स्वाहा ।

तेजसे स्वाहा ब्रह्मवर्चसाय स्वाहा ॥ 25

(पूर्वप्रोष्ठपदा नक्षत्र देवतायै अजाय एकपदे नमः)

26.नक्षत्रं – उत्तरप्रोष्ठपदा

अहि बुद्धिनयः प्रथमान एति । श्रेष्ठो देवानामुत मानुषाणां ।
तं ब्राह्मणा स्सोमपा स्सोम्यासः । प्रोष्ठपदासो अभि रक्षन्ति सर्वे ।
चत्वार एकमभि कर्म देवाः । प्रोष्ठपदास इति यान् वदन्ति ।
ते बुद्धिनियं परिषद्यꣳ स्तुवन्तः । अहिꣳ रक्षन्ति नमसोपसद्य ॥

अ॒हये॑ बु॒ध्नि॒याय॑ स्वा॒हा प्रो॒ष्ठप॒देभ्य॑ स्स्वा॒हा ।
प्रति॒ष्ठायै॑ स्वा॒हा ॥ 26

(उत्तरप्रोष्ठपदा नक्षत्र देवतायै अहये बुध्नियाय नमः)

27. नक्षत्रं – रेवती

पू॒षा रे॒वत्य॑न्वेति॒ पन्थां॑ । पु॒ष्टि॒पती॑ प॒शुपा॑ वाज॒बस्त्यौ॑ ।
इ॒मानि॑ ह॒व्या प्र॑यता जुषाणा । सु॒गैर्नो॑ या॒नैरु॑पयातां य॒ज्ञं ।
क्षु॒द्रान् प॒शून् र॑क्षतु रेवती नः । गा॒वो नो॑ अ॒श्वा अ॒न्वेतु॑ पू॒षा ।
अ॒न्न अ॒ र॑क्षन्तौ बहु॒धा वि॒रूपं॑ । वाज॑ स॒नुतां॑ य॒जमा॑नाय य॒ज्ञं ॥
पू॒ष्णे स्वा॒हा रे॒वत्यै॑ स्वा॒हा ।
प॒शुभ्य॑ स्स्वा॒हा ॥ 27

(रेवती नक्षत्र देवतायै पूष्णे नमः)

28 नक्षत्रं – अश्विनी

तद॒श्विना॑-व॒श्वयु॑जोपयातां । शु॒भङ्ग॑मि॒ष्टौ सु॑यमे॒भिरश्वैः॑ ।
स्व॒न्नक्ष॑त्रं ह॒विषा॑ यजन्तौ । म॒ध्वा संपृ॑क्तौ यजुषा स॒मक्तौ॑ ।
यौ दे॒वानां॑ भिष॒जौ ह॒व्यवा॑हौ । वि॒श्वस्य॑ दू॒ता-व॒मृत॑स्य गो॒पौ ।
तौ नक्ष॑त्रं-जुजुषा॒णोप॑यातां । न॒मोऽश्वि॑भ्यां कृ॒णु॒मो-ऽश्व॑युग्भ्यां ॥

॥
अ॒श्विभ्या॑ ७ स्वाहा ॥ अ॒श्वयु॒ग्भ्या॑ ७ स्वाहा ॥
श्रो॒त्राय॑ स्वाहा श्रु॒त्यै स्वाहा ॥ 28

(अश्विनी नक्षत्र देवतायै अश्विभ्यां नमः)

29. नक्षत्रं – अपभरणी

अप॑ पा॒प्मानं॑ भ॒रणी॑र् भ॒रन्तु॑ । तद् य॒मो रा॒जा भ॒गवान्॑ वि॒चष्टां॑ ।
लो॒कस्य॑ रा॒जा म॒हतो॑ म॒हान् हि॑ । सु॒गन्तः॑ प॒न्थाम॑भयं कृ॒णोतु॑ ।
यस्मिन्॑ नक्ष॒त्रे य॒म ए॒ति रा॒जा ॥ यस्मि॑न्ने॒न-म॒भ्यषि॑ञ्चन्त दे॒वाः ।
तद॑स्य चि॒त्रं ह॒विषा॑ य॒जाम॑ । अप॑ पा॒प्मानं॑ भ॒रणी॑र् भ॒रन्तु॑ ॥
य॒माय॑ स्वाहा ॥ अ॒पभ॑रणीभ्य स्स्वाहा ॥
रा॒ज्याय॑ स्वाहा ॥ अ॒भिजि॑त्यै स्वाहा ॥ 29

(अपभरणी नक्षत्र देवतायै यमाय नमः)

30. अमावासि

नि॒वेश॑नी स॒ङ्गम॑नी व॒सूनां॑ वि॒श्वा रू॒पाणि॑ व॒सू॒न्यावे॑शयन्ती ।
सह॑स्रपोषं सु॒भगा॑ रराणा सा न आ॒गन् वर्च॑सा स॒म्वि॑दाना ।
यत्ते॑ दे॒वा अ॒दधु॑र् भा॒गधे॒य-म॑मा॒वास्ये॑ स॒म्वस॑न्तो म॒हित्वा॑ ।
सा नो॑ य॒ज्ञं पि॒पृहि॑ विश्व॒वारे॑ रयि॒त्रो धे॒हि सु॒भगे॑ सु॒वीरं॑ ॥

अ॒मा॒वा॒स्या॒यै॑ स्वा॒हा का॒मा॒य स्वा॒हा ऽग॒त्यै॑ स्वा॒हा ॥ 30

(अमावास्यै नमः)

31. चन्द्रमा

न॒वो॒न॒वो भ॒वति॑ जा॒य॒मा॒नोऽ॒ह्नां॑ के॒तु॒रु॒ष॒सा-मे॒त्य॒ग्रे॑ ।
 भा॒गं दे॒वेभ्यो॑ वि द॒धा॒त्या॒यन् प्र॒च॒न्द्र॒मास्ति॑रति दी॒र्घ॒मा॒युः ।
 य॒मादि॒त्या अ॒शु॒माप्या॑ययन्ति यम॒क्षित॑-म॒क्षित॑यः पिब॑न्ति ।
 तेन॑ नो रा॒जा वरु॑णो बृ॒ह॒स्पति॑ रा॒प्या॒य॒यन्तु॑ भु॒व॒न॒स्य गो॒पाः ॥
 च॒न्द्र॒म॒से स्वा॒हा प्र॒तीदृ॒श्या॒यै स्वा॒हा ।
 अ॒हो॒रा॒त्रेभ्य॑ स्स्वा॒हा-ऽर्द्ध॒मा॒सेभ्य॑ स्स्वा॒हा ।
 मा॒सेभ्य॑ स्स्वा॒हर्तु॑भ्य॑ स्स्वा॒हा । सं॒वँ॒त्स॒राय॑ स्वा॒हा ॥ 31

(चन्द्रमसे नमः)

32. अहो रात्री

ये वि॒रू॒पे स॒म॒न॒सा स॒म्व्य॑यन्ती । स॒मा॒नं त॒न्तुं॑ परि ता॒त॒ना॒ते॑ ।
 वि॒भू प्र॒भू अ॒नु॒भू वि॒श्वतो॑ हु॒वे । ते नो॑ नक्ष॒त्रे ह॒व॒मा॒ग॒मे॒तं ।
 व॒यं दे॒वी ब्र॒ह्म॒णा स॒म्वि॑दा॒नाः । सु॒र॒त्ना॒सो दे॒व॒वी॒तिं द॒धा॒नाः ।
 अ॒हो॒रा॒त्रे ह॒विषा॑ वर्द्ध॑यन्तः । अ॒ति पा॒प्मान॑-म॒तिमु॑क्त्या ग॒मे॒म ॥

अ॒हे॒ स्वा॒हा रा॒त्रि॒यै॒ स्वा॒हा॑ ।

अ॒ति॒मु॒क्त्यै॒ स्वा॒हा॑ ॥ 32

(अ॒हो रा॒त्राभ्यां॑ नमः)

33. उषा

प्र॒त्यु॒व दृ॒श्या॒यती॑ । व्यु॒च्छन्ती॑ दु॒हिता॑ दि॒वः ।
अ॒पो म॒ही वृ॒णुते॑ चक्षु॒षा । तमो॑ ज्योति॒ष्कृ॒णोति॑ सू॒नरी॑ ।
उ॒दु॒स्त्रि॒यास्स॒चते॑ सू॒र्यः॑ । स॒चा उ॒द्यन्न॑क्ष॒त्र म॒र्चि॒मत् ।
तवे॒दु॒षो व्यु॒षि सू॒र्यस्य॑ च । सं॒भक्ते॑न ग॒मेम॑हि ॥

उ॒ष॒से॒ स्वा॒हा व्यु॒ष्ट्यै॒ स्वा॒हा॑ ।

व्यू॒षुष्यै॒ स्वा॒हा व्यु॒च्छन्त्यै॒ स्वा॒हा॑ ।

व्यू॒ष्टायै॒ स्वा॒हा॑ ॥ 33

(उ॒ष॒से नमः॑)

34. नक्षत्रः

तन्नो॑ नक्ष॒त्र-म॒र्चि॒मत् । भानु॑म॒त्तेज॑ उ॒च्छर॑त् ।
उ॒प य॒ज्ञमि॒हाग॑मत् । प्र नक्ष॒त्राय॑ दे॒वाय॑ । इन्द्रा॑येन्दु॒ः ह॒वाम॑हे ।
स न॑ स्स॒विता॑ सु॒वथ् स॒निं । पु॒ष्टि॒दां वी॒रव॑त्त॒मं ॥

नक्षत्राय स्वाहोदेष्यते स्वाहा । उद्यते स्वाहो-दिताय स्वाहा ।
हरसे स्वाहा भरसे स्वाहा । भ्राजसे स्वाहा तेजसे स्वाहा ।
तपसे स्वाहा ब्रह्मवर्चसाय स्वाहा ॥ 34

(नक्षत्राय नमः)

35. सूर्यः

उदु त्यं जातवेदसं देवं वहन्ति केतवः । दृशे विश्वाय सूर्यं ।
चित्रं देवाना-मुदगादनीकं चक्षुर् मित्रस्य वरुणस्याग्नेः ।
आऽप्रा द्यावापृथिवी अन्तरिक्षं सूर्य आत्मा जगत स्तस्थुषश्च ॥
सूर्याय स्वाहा नक्षत्रेभ्य स्स्वाहा ।
प्रतिष्ठायै स्वाहा ॥ 35

(सूर्याय नमः)

36. अदितिः

अदितिर्न उरुष्य-त्वदितिः शर्म यच्छतु । अदितिः पात्व हसः ।
महीमूषु मातरं सुव्रताना-मृतस्य पत्नी मवसे हुवेम ।
तुविक्षत्रा-मजरन्ती-मुरूची सुशर्माण-मदिति सुप्रणीतिं ॥
अदित्यै स्वाहा प्रतिष्ठायै स्वाहा ॥ 36 (अदित्यै नमः)

37. विष्णुः

इ॒दं वि॒ष्णु॒र् वि च॑क्रमे त्रेधा नि द॑धे प॒दं । समू॑ढमस्य पा॒ञ् सुरे॑ ।
प्र॒तद्वि॒ष्णुः स्त॑वते वी॒र्या॑य । मृ॒गो न भी॑मः कु॒चरो गि॑रिष्ठाः ।
यस्यो॑रुषु त्रिषु वि॒क्रम॑णेषु । अधि॑क्षियन्ति भुव॒नानि॑ वि॒श्वा ॥
वि॒ष्णवे॑ स्वाहा य॒ज्ञाय॑ स्वाहा ।
प्र॒तिष्ठा॑यै स्वाहा ॥ 37 (विष्णवे नमः)

38. अग्निः

अ॒ग्नि॒र् मूर्द्धा॑ दि॒वः क॒कुत्प॑तिः पृ॒थि॒व्या अ॒यं ।
अपा॑ञ् रेता॑ञ् सि जि॒न्वति॑ ।
भु॒वो य॒ज्ञस्य॑ रज॒सश्च ने॒ता यत्रा॑ नियु॒द्धिः सच॑से शि॒वाभिः॑ ।
दि॒वि मूर्द्धानं॑ दधि॒षे सुव॑र्षां जि॒ह्वा॒ग्ने च॒कृषे॑ ह॒व्यवा॑हं ॥
(अ॒ग्नये॑ नमः) 38

39. अनुमती

अनु॑ नो ऽद्यानु॑मतिर्य॒ज्ञं दे॒वेषु॑ मन्यतां ।
अ॒ग्निश्च॑ ह॒व्यवा॑हनो भव॒तां दा॒शुषे॑ मयः ।
अ॒न्विद॑नुमते त्वं म॒न्यासै॑ शं च नः कृ॒धि ।

क्र॒त्वे॒ दक्षाय॑ नो॒ हि॒नु॒ प्र॒ ण॒ आयू॑षि॒ तारिषः॑ ॥

(अनुमत्यै नमः) 39

40. हव्यवाहः (अग्निः)

ह॒व्य॒वा॒ह॒म॒भि॒-मा॒ति॒षा॒हं॑ ॥ र॒क्षो॒ह॒णं॑ पृ॒त॒ना॒सु॑ जि॒ष्णुं॑ ।
ज्यो॒ति॒ष्म॒न्तं॑ दी॒द्य॒तं॑ पु॒र॒न्धिं॑ । अ॒ग्नि॒ऽस्वि॒ष्ट॒कृ॒त॒-मा॒हु॒वे॒म ।
स्वि॒ष्ट॒-म॒ग्ने॒ अ॒भि॒त॒त् पृ॒णा॒हि॑ । वि॒श्वा॒ दे॒व पृ॒त॒ना॒ अ॒भि॒ष्य॑ ।
उ॒रु॒न्नः॑ प॒न्थां॑ प्र॒दि॒शन्॑ वि॒भा॒हि॑ ।
ज्यो॒ति॒ष्म॒द्धे॒ह्य॒ ज॒र॒न्न॒ आयुः॑ ॥ (अग्नये नमः) 40

नक्षत्रदेवताभ्यो नमः

ओं शान्तिः॑ शान्तिः॑ शान्तिः॑
